

Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi (1940 – 1949)

Zonguldak Mining Technician School (1940 – 1949)

Emre Dölen¹

ÖZ

Zonguldak'ta madencilik öğretimi 1924'de Zonguldak Maden Mühendis Mektebi'nin açılmasıyla başlamıştır. Bu okulun 1931'de kapatılmasının ardından 1949 yılına kadar geçen süre içinde Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA) tarafından orta derecede madencilik teknisyenleri yetiştirmek üzere okullar açılmıştır. Bunlardan biri de 1940'da açılan ve ortaokul mezunlarını alan Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi'dir. Bu okul 1949'da Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiş ve kapatılarak yerine maden mühendisi yetiştiren Zonguldak Maden Teknik Okulu açılmıştır. Bu makalede Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi'nin kuruluşu, yapısı ve 1940 – 1949 dönemindeki çalışmaları ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: Zonguldak, maden mühendisliği, maden teknisyenleri, Maden Teknisyen Mektebi

ABSTRACT

The provision of mining education in Zonguldak began in 1924 with the opening of the Mining Engineering School. After this school closed in 1931, mid-level schools for training mining technicians were established by the Institute of Mineral Research and Exploration (MTA). The Zonguldak Mining Technician School opened in 1940 and admitted secondary-school graduates. In 1949, this school came under the auspices of the Ministry of National Education and was then closed and replaced by the Zonguldak Mining Technical School, which trained mining engineers. In this article, the establishment, structure and activities of the Zonguldak Mining Technician School during 1940–1949 are discussed.

Keywords: Zonguldak, mining engineering, mining technicians, Mining Technician School

¹Prof. Dr., Marmara Üniversitesi
Eczacılık Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi,
İstanbul, Türkiye

ORCID: E.D. 0000-0002-3670-3627

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Emre Dölen,
Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi,
İstanbul, Türkiye
E-posta/E-mail: emredolen@gmail.com

Başvuru/Submitted: 06.10.2020

Revizyon Talebi/Revision Requested:
03.11.2020

Son Revizyon/Last Revision Received:
12.11.2020

Kabul/Accepted: 13.11.2020

Atıf/Citation: Dölen, Emre. "Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi (1940-1949)." *Osmanlı Bilimi Araştırmaları* 22, 1 (2021): 1-66.
<https://doi.org/10.26650/oba.806131>

Yirminci yüzyılın başlarında, Zonguldak kömür havzasında kömür üretimi hem devlet hem de yerli ve yabancı kişi veya şirketler tarafından yapılmaktadır.¹ Havzada çok az sayıda yabancı maden mühendisi ve teknisyeni bulunmaktadır. Madenlerde çok kötü koşullar altında çalışan işçilerin tümüne yakını okuma yazma bile bilmemektedir. Bu durum hem üretim düşüklüğüne ve hem de kazalara neden olmaktadır.

Kurtuluş Savaşı sürerken konunun önemi nedeniyle 10 Eylül 1337 [1921]'de TBMM tarafından 151 sayılı “Ereğli Havza-yı Fahmiyesi maden amelesinin hukukuna müteallik kanun” kabul edilmiştir.² Bu kanun ile ilk kez, çalışan işçilerin barınma koşulları, çalışma saatleri, sosyal güvenceleri, sağlık hizmetleri ve ücretleri konusunda düzenlemeler getirilmiştir. Kanunun 13. maddesi ile “Maden ocağı âmilleri bir mescit ve genç ameleye gece dersleri vermek üzere bir mekteb yapmaya ve muallim tutmaya mecburdurlar” hükmü getirilmiştir. Burada hedeflenen, teknik öğretim olmayıp öncelikle işçilere okuma yazma öğretilip temel bilgilerin verilmesidir.

Zonguldak'ta Madencilik Öğretiminin Başlaması (1924)

Maden çavuşu ihtiyacını karşılamak üzere 1922'de 63 numaralı ocakta bir çavuş mektebi açılmıştır. Bir kurs niteliğinde olduğu anlaşılan bu girişim esaslı bir organizasyon ve parasal desteğin olmaması nedeniyle bir sonuç veremeden kapanmıştır.³ Bu girişimden kısa bir süre sonra Havza-yı Fahmiye Müdürü Hüseyin Fehmi [İmer; 1871 – 1960] Bey'in girişimi ile topograf, jeometr ve başçavuş yetiştirmek üzere bir Maden Fen Memuru Mektebi açılmasına girişilmiş ve bu okul 1924'de Maden Mühendis Mekteb-i Âlisi'ne dönüştürülmüştür. Okul 20 Ekim 1924'de törenle açılmış ve üç yıl olan öğretim süresi bir süre sonra dört yıla çıkartılmıştır. (Şekil 1). Okul Mehmed Refik [Fenmen; 1882 – 1951] Bey'in müdürlüğe atanmasının ardından çok büyük gelişme göstermiş ve ilk mezunlarını 1927 – 1928 ders yılı sonunda vermiştir. 1930'da maden mühendisliği yanında bir “Sanayi [Endüstri] Mühendisliği Şubesi” de açılmış ve okulun adı “Yüksek Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi” olmuştur. Okul, dört dönemde 69 mezun verdikten sonra 1931 yılında mezuniyet sınavlarının ardından anlaşılabilen nedenlerle kapatılarak ilk üç sınıftaki öğrenciler İstanbul'daki Yüksek Mühendis Mektebi'ne devredilmiştir.⁴

1 İsa Tak, “Osmanlı Döneminde Ereğli Kömür Madenleri'nde Faaliyet Gösteren Şirketler,” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 18 (2001): 253 – 257; Ekrem Murat Zaman, *Zonguldak Kömür Havzasının İki Yüzyılı* (Ankara: TMMOB Maden Mühendisleri Odası, 2004), 36 – 59.

2 *Düster*, 3. Tertip, 2: 91; Mustafa Nuri Anıl ve Nejdet Mery, *Türkiyede Maden Mevzuatı* (İstanbul: 1942), 161 – 163.

3 “Maden Teknisyen ve Başçavuş okullarının çalışmalarına kısa bir bakış,” *Maden Tetkik ve Arama Dergisi* 34 (1945), 308.

4 Emre Dölen, “Zonguldak Maden Mühendis Mekteb-i Âlisi (1924 – 1931),” *Zonguldak Kent Tarihi 05 Bienali Bildiriler Kitabı* (Zonguldak: Zonguldak Kültür ve Eğitim Vakfı, 2006) içinde, 21 – 31; Refik Fenmen yıllar sonra 1954'de kapatılma konusunda “Zonguldak Yüksek Maadin ve Sanayi Mektebi *bilmediğim bir sebepten* [tarafımızdan italik yapılarak vurgulanmıştır] o zaman İktisat Vekili olan Merhum Mustafa Şeref'in

Şekil 1. Zonguldak Maden Mühendis Mekteb-i Âlisi'nin açıldığı yıllardaki ilk binası ve öğrenciler (Yazarın arşivi).

Maden Meslek Şubesi/Mektebi (1930 – 1933)

1930'da Yüksek Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi'nde mühendislik öğretiminin yanında madenlere başçavuş yetiştirmeye yönelik olarak orta derecede ve iki yıllık bir “Maden Meslek Şubesi” açılmıştır. Refik Fenmen bu konuda aşağıdaki açıklamayı yapmaktadır:⁵

Maden Meslek Şubesi'nin tesisi, madenlerde mühendis ile amele ve madenci çavuşları arasında çok faydeli bir, mutavassıt olarak vazife gören başçavuş ve topograf yetiştirmenin de, madenlerimizin teşkilâtlandırılması bakımından ehemmiyeti aşikâr idi. İşte bu teklifimiz de Vekâletce muvafık görülerek, orta derecede bir şube açılmış ve bu şubeye orta mektep mezunları alınmıştır. Madenci başçavuş şubesini bitirenlerin de, bir sene tahsil neticesinde topograf şahadetnamesi alabilmeleri mümkün idi. Bu şube mezunlarının pratik stajları daha fazla olması için, senede 5 ay ders, 5 ay madenlerde staj görmeleri kararlaştırılmıştı.

[Özkan; 1884 – 1938; Vekilliği 27 Eylül 1930 – 8 Eylül 1932] emrile maalesef 1931 senesinde kapatılmıştır” diye yazmaktadır Bkz. Refik Fenmen, “Zonguldak Yüksek Maadin ve Sanayi Mektebi,” *İş* 20, 159 (1954), 26. Okulun kapatılmasının arkasında yatan nedenler konusunda bilgi sahibi olduğu kuşkusuz olan Refik Fenmen'in olaydan 23 yıl sonra bile bu konuda bir açıklama yapmaması ilginçtir. Zonguldak'ta madencilik eğitimi ve özellikle Maden Mühendis Mektebi konusunda arşiv belgeleri bir yana konu ile ilgili basılı makale ve kitaplardan bile habersiz olup ikinci ve üçüncü el kaynakları kullanan bazı kişiler tarafından “hakemli” dergilerde makaleler yayınlanmaktadır. Örneğin, bir makalede var olan yığıla bilgiye karşılık Maden Mühendis Mektebi için “Okulun ders programına ve okutulan derslerin neler olduğuna dair bilgiler elde edilememiştir” diye yazılabilmektedir [Turgut İleri, “Cumhuriyet Döneminde Açılan İlk madencilik Okulları ve Madenci Yetiştirme Kursları,” *The Journal of Academic Social Science Studies* 5/6 (2012), 254].

5 Fenmen, “Zonguldak Yüksek,” 26.

Çizelge 1

Maden Meslek Şubesi'nin İki Dönem Mezunlarının Adları ile 1931 – 1932 Dönemi Mezunlarının Çalıştıkları Yerler

(Zonguldak Sanayi ve Ticaret Odası, *Cumhuriyetin On Yılında Zonguldak ve Maden Kömürü Havzası*, 1933, 144)

1931 – 1932 dönemi mezunları (14 kişi)	
Adı	1933'de çalıştığı yer
Ali Sait Bey	Kozlu Türk Kömür Madenleri Şirketi'nde Başçavuş
Fikret Ferit Bey	Fethiye madenlerinde Jeometr
Fethi Barbaros Bey	Kartal Çimento Fabrikası'nda Başçavuş
Fatih Selim Bey	Maden Kömürü İşleri Şirketi'nde Başçavuş
Hakkı Hayrullah Bey	Kozlu Türk Kömür Madenleri Şirketi'nde Jeometr
Hasan Muzaffer Bey	Kozlu Türk Kömür Madenleri Şirketi'nde Başçavuş
İbrahim Hakkı Bey	Maden Kömürü İşleri Şirketi'nde Başçavuş
Rasim Tevfik Bey	Maden Kömürü İşleri Şirketi'nde Başçavuş
Ömer Orhan Bey	Kozlu Türk Kömür Madenleri Şirketi'nde Başçavuş
Faruk Nafiz Bey	Kandilli Türk Kömür Madenleri Şirketi'nde Başçavuş
Rasim İsmail Bey	Kartal Çimento Fabrikası'nda Başçavuş
İbrahim Sami Bey	Kandilli ocaklarında Başçavuş
İbrahim Şevket Bey	Maden Meslek Mektebi'nde Mutemet
Zihni Bey	Kozlu Kömür İşirketi'nde Başçavuş
1932 – 1933 dönemi mezunu olup halen son beş aylık stajlarını yapmak üzere madenlerde çalışanlar (21 kişi)	
Haydar Salih, Cemalettin, Süleyman Sırrı, Ali Rıza, Şaban, Süleyman Sami, Ferhat, İdris, Halit, Abdurrahman Tevfik, Süleyman Naci, Nuri, Fuat, İsmail, İlyas, Mehmet, Muzaffer, Şinasi, Abdullah, Mehmet ve Nuri Efendiler	

Maden Meslek Şubesi için kısa bir Talimatname de hazırlanmıştır.⁶ [EK 1]. Talimatnamenin en önemli maddelerinden biri Mühendislik kısmında olduğu gibi “Mezunlar, hükümete mecburî hizmetle mükellef değildirlir” hükmüdür (M. 8).

Okulda birinci yıl Hesap [Aritmetik], Cebir, Hendese [Geometri], Müsellesat [Trigonometri], Kimya, Fizik, Mihanik [Mekanik], Resim [Teknik Resim], Jeoloji, Mineraloji, İşletme [Maden İşletmesi], Askerî Ders ve Fransızca dersleri ve ikinci yıl da Jeoloji, Resim, İşletme, Topografya, Sınai Elektrik, Mihanik, Maden Kanunu, Hıfzıssıhha Askerî Ders ve Fransızca dersleri okutulmaktadır.⁷ Dersler Mühendislik Bölümü muallimlerinden Hendese

6 *Yüksek Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi Talebe Rehberi* (İstanbul: T.C. İktisat Vekâleti, 1931), 90 – 91.

7 *Yüksek Maadin ve Sanayi*, 102 – 103.

Muallimi Bedri Hüsnü [Bekiroğlu] Bey, Kimya Muallimi Mehmed Arif [Beylikçi] Bey, Jeoloji ve Mineraloji Muallimi Cemal Zühtü [Aysan] Bey, Hesap Muallimi Halil [Pekmen] Bey ve Maden İşletme Profesörü Guignard tarafından verilmektedir.

Bu okuldan 1931 – 1932 ders yılında 14 ve 1932 – 1933 ders yılında 21 olmak üzere 35 kişi mezun olmuş ve bunun ardından, havzada bu tür elemana büyük ihtiyaç olmasına rağmen bilinmeyen nedenlerle okul kapatılmıştır.⁸ Okulun iki dönem mezunlarının adları ile 1931 – 1932 dönemi mezunlarının çalıştıkları yerler Çizelge 1’de verilmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (1935) ve Açılışı

Maden aranmasına esas olmak üzere Türkiye’nin jeolojik açıdan incelenerek haritalarının yapılması konusundaki girişimlerin yavaş yürümesi üzerine daha kısa ve pratik yoldan sonuca ulaşmak için 20 Mayıs 1933’de kabul edilen 2189 sayılı kanun ile İktisat Vekâleti’ne bağlı olarak birbirinden bağımsız “Altın Arama ve İşletme İdaresi” ile “Petrol Arama ve İşletme İdaresi” kurulmuştur.⁹ Kurulan bu idareler önemli bir gelişim ve varlık gösterememiştir. Maden arama işlerinin bu tür kuruluşlarla yürütülemeyeceğinin kısa sürede anlaşılması üzerine 14 Haziran 1935 tarihinde kabul edilen 2804 sayılı kanun ile “Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü” [M.T.A. Enstitüsü] kurulmuştur.¹⁰ Enstitü tüzel kişiliğe sahip olup bu kuruluş yasası ile özel hukuk kurallarına bağlıdır ve “ticarî usullere göre idare olunur. (M. 1). Enstitünün başlıca görevleri kanunun ikinci maddesinde aşağıdaki biçimde tanımlanmıştır.

Memleketimizde işletmeye elverişli maden ve taşocağı sahaları bulunup bulunmadığını ve işletilen maden ve taşocaklarının daha faydalı surette işletilmelerinin nelere mütevakıf olduğunu araştırmak ve buna muktazi veya müteferri bulunan arama ameliyatı, fennî ve jeolojik tetkikat, kimyevî tahlil ve fennî tecrübeler yapmak, harita almak, plan mürtesem, maktalar resmetmek, proje ve fennî raporlar, rantabilite hesapları tanzim etmek gibi bütün teknik ve ilmî işleri görmek ve *memleketin madenlerinde ve maden sanayiinde çalışacak Türk mühendis, fen memuru, ustabaşı ve mütahassis işçi yetiştirmek*.¹¹

Bu kanun ile 2189 sayılı kanun yürürlükten kaldırılarak Altın ve Petrol Arama ve İşletme İdareleri bütün hakları, borçları ve mevcutları ile estitüye devredilmiştir. M.T.A. Enstitüsü kuruluş kanununun geçici 3. maddesi ile “Zonguldak’ta bulunan tahlilhane ile mülga Maden Mektebi’nin mevcut gayrimenkulleri ile demirbaş eşya ve malzemesinden İktisat Vekâleti’nin tensib ettikleri M.T.A. Enstitüsü’ne meccanen verilir” hükmü getirilmiştir. Bu

8 Zonguldak Sanayi ve Ticaret Odası, *Cumhuriyetin On Yılında Zonguldak ve Maden Kömürü Havzası* (1933), 143 – 144. Burada mezun sayısı 35 olarak görülmekle birlikte Refik Fenmen “Altımtıştan fazla başçavuş ve topograf” yetiştiğinden söz etmektedir. [Fenmen, “Zonguldak Yüksek”, 26]. Bu ifade elimizde bir belge olmamakla birlikte okula 1933’den itibaren yeni öğrenci alınmayıp bu tarihte birinci sınıfta olanların öğrenimlerini sürdürerek 1934’de mezun olmuş olabileceklerini düşündürmektedir.

9 *Resmî Gazete*, Sayı 2411 (27 Mayıs 1933), 2508.

10 *Resmî Gazete*, Sayı 3055 (22 Haziran 1935), 5378 – 5380.

11 İtalik yapılarak tarafımızdan vurgulanmıştır.

hüküm uyarınca burada sayılanlar M.T.A. Enstitüsü'ne devredilmiştir.

Gördüğü gibi, madencilik alanında her düzeydeki eğitim ve öğretimin yürütülmesi, kuruluş kanunu ile M.T.A. Enstitüsü'ne verilmiştir. Bu görevi üstlenen Enstitü 1935 – 1950 döneminde bir yandan kendisi ve başka kurumlar adına maden mühendisliği eğitimi görmek üzere seçtiği öğrencileri yurt dışına gönderirken öte yandan da Zonguldak'ta orta düzeyde teknik eleman yetiştirmek üzere okullar açmıştır.

M.T.A. Enstitüsü kuruluş yasasında gelir kaynakları sıralanırken (M. 11/e) ilginç bir uygulama getirilerek madencilik alanındaki eğitime kaynak yaratılmıştır. Buna göre,

e – Maden ve taşocakları işletenlerin istihdam eyledikleri ecnebi mühendis ve mütehassıslar mukabilinde Türk genci yetiştirmek üzere Hazineye yatıracakları Hazinece aynen Enstitüye tesviye edilecek ... e – fıkrasında yazılı ücretler münhasıran Türk mühendis ve mütehassısları yetiştirmek hususlarına tahsis edilecek bu kısım varidatın ve ona tekabül eden masrafların hesabı ayrıca tutulacaktır.

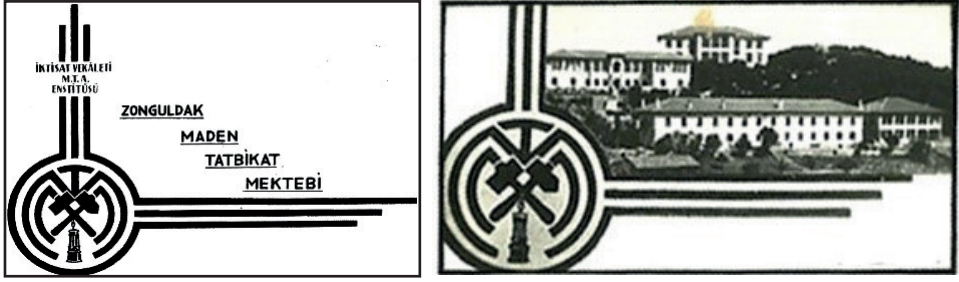
Zonguldak Maden Tatbikat Mektebi (1937-1940)

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün kuruluşundan kısa bir süre sonra 1937'de Zonguldak havzasındaki ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere “Zonguldak Maden Tatbikat Mektebi” açılmış ve bu okul için son derece ayrıntılı 53 maddelik bir talimatname hazırlanmıştır.¹² İlkokul mezunlarının alındığı okul parasız ve yatılıdır. Okulun öğrenim süresi 2 + 1 yıldır. Talimatnamenin 2/C maddesine göre,¹³

İkinci seneyi iyi ve çok iyi derece ile yani tam numara yekûnunun % 70'inden fazla numara ile bitiren talebeler istek ve kabiliyetlerine göre Maden Jeometri veya Ocak İçi İnşaat ve Tesisat Makineleri Ustası olarak yetiştirilmek üzere tahsillerine devam ederler. Tam numara yekûnunun % 70'inden noksan ve % 50'den fazla numara alan yani orta derece ile sınıf geçen talebe ve iyi, çok iyi derece alıp da üçüncü sene tahsiline devam etmek istemeyen talebe. İşletme çavuşu olarak mezun olur.

12 Ekrem Murat Zaman, *Kömürün Çocukları* (Ankara: Karina Kitap, 2013), 129 – 131 ve 251 – 262. Okuldan günümüze kalan belgeler içinde iki tane talimatname bulunmaktadır. Bunlardan ikincisi daha sonra yapıldığı anlaşılan küçük değişiklikleri içermektedir. Ekrem Murat Zaman tarafından yayınlanmış olan talimatname bunların birincisidir.

13 Zaman, *Kömürün Çocukları*, 252. Geçmişte “Maden Meslek Şubesi”nde de benzer bir uygulamanın olduğu anlaşılmaktadır. [Fenmen, “Zonguldak Yüksek”, 26].

Şekil 2. Zonguldak Maden Tatbikat Mektebi'nin antet ve logosu (solda) ve küçük boyutlu bir bayram tebriki kartı (sağda) (Yazarın arşivi).

Şekil 3. Maden Tatbikat Mektebi öğrencilerinden bir grup 1937'de halen kapısında 1933'de kapatılan okulun adı yazılı olan okul binasının önünde (Yazarın arşivi).

Maden Tatbikat Mektebi ortaokul düzeyinde bir okul olup meslek dersleri yanında ortaokullarda okutulan temel dersler de okutulmaktadır.¹⁴ Maden Tatbikat Mektebi'nin ders programı (Çizelge 2)'de ve günlük zaman çizelgesi de [EK 2]'de verilmiştir. Bu okul yerleşip bir düzene girecek vakit bulamadan Maden Başçavuş Mektebi'ne dönüşmüştür.

14 Bu okul konusunda yakın dönemde bir makale yayımlanmıştır: Hasan Özer ve Kamuran Karabalık, "Yükseköğretim Tarihi İçerisinde Zonguldak Maden Tatbikat (Başçavuş) Mektebi (1937 – 1940)," *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 7/2 (2017): 185 – 191. Burada ortaokul düzeyindeki bir meslek okulunun yükseköğretim ile olan ilişkisini anlamak mümkün olmadığı gibi birbirinin devamı olmakla birlikte yapı ve program açısından birbirinden farklı olan Maden Tatbikat Mektebi ile Maden Başçavuş Mektebi'ni birbirine karıştırılıp aynı okulmuş izleniminin yaratılması da yanlıştır.

Çizelge 2

Maden Tatbikat Mektebi'nin Ders Programı

(Zonguldak Maden Tatbikat Mektebi Talimatnamesi, Madde 5)

I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf
Türkçe [1]	Türkçe [1]	Maden jeometri ve ocak içi inşaat, tesisat usta kısımlarını ihtiva eden bu sınıfın müfredat programı tedris heyetince hazırlanır. Murakabe heyetince tetkik edilerek M.T.A. Enstitüsü tarafından tasvip ve tasdik edildikten sonra tatbik olunur.
Yurt Bilgisi [1]	Yurt Bilgisi [1]	
Tarih [1]	Tarih [1]	
Coğrafya [1]	Coğrafya [1]	
Askerlik [1]	Askerlik [1]	
Hesap	Hesap	
–	Cebir	
Hendese	Muhtasar Müsellesat ve Hendese Tatbikatı	
Resmihattı	Teknik Resim	
Maden İşletmesi (Birinci kısım)	Maden İşletmesi (İkinci kısım)	
Jeoloji ve Madeniyat (Birinci kısım)	Jeoloji ve Madeniyat (İkinci kısım)	
Madenlerde Kullanılan Muharrik Kuvvet Esasları	Ocaklarda Kullanılan Makineler [2]	
Maden Kazaları ve Bunlara Karşı Emniyet Tertibatı (Birinci kısım)	Maden Kazaları ve Bunlara Karşı Emniyet Tertibatı (İkinci kısım) [4]	
Sağlık Bilgisi	Sağlık Bilgisi ve Kazalarda Alınacak İlk Sıhhi Tedbirler	
Basit Elektrik	–	
Basit Teknoloji	–	
Ocak İçi İnşaat ve Tesisatı (Birinci kısım)	Ocak İçi İnşaat ve Tesisatı (İkinci kısım)	
Fizik (Birinci kısım) [3]	Fizik (İkinci kısım) [3]	
Kimya (Birinci kısım) [3]	Kimya (İkinci kısım) [3]	
–	Topografya ve Harita [5]	

[1] Orta Okul resmî müfredat programlarına göre.

[2] Bunların ayrı ayrı hususiyetleri, işletme tarzları, yekdiğerine nazaran faide ve mahzurları gösterilecektir.

[3] Bilhassa maden ocaklarını alâkadar eden hikemî ve kimyevî hadisat izah edilecek ve fizik dersi makine mevzuları ile beraber yürüyecektir..

[4] Maden ocaklarındaki faaliyette vazife ve mesuliyetin, doğruluk ve bağlılığın, disiplin ve inzibatın hayati ehemmiyeti ve bunlarla alâkadar İş Kanunu, Maden Kanunu, havza amele birliği teşkilâtı⁴ ve mesleği alâkadar eden talimatname ve nizamnameler gösterilecektir.

[5] Bilhassa madenler nazarı itibara alınacaktır

Zonguldak Maden Başçavuş Mektebi (1941 – 1949)

1940 yılında Zonguldak'ta yeni bir okul kurulur: Maden Teknisyen Mektebi. Ertesi yıl, Maden Tatbikat Mektebi, bu yeni okula bağlı olarak, üç yıllık Zonguldak Maden Başçavuş Mektebi'ne dönüştürülür. Tatbikat Mektebi'nin ikinci sınıfını bitirenler de Başçavuş Mektebi'nin üçüncü sınıfının öğrencileri olmuştur.¹⁵ Artık bağımsız bir okul söz konusu olmadığından talimatnamedeki birçok maddenin gereği kalmamış ve bu okul için 15 maddelik yeni bir talimatname hazırlanmıştır.¹⁶ [EK 3]. Talimatnameye göre okul yönetim, muhasebe, tedarik ve disiplin bakımından Maden Teknisyen Mektebi mevzuatına göre yönetilir. (M. 13). Maden Tatbikat Mektebi'nde uygulanan ve çavuş ile başçavuş yetiştiren 2 + 1 sisteminden vazgeçilerek üç yılda doğrudan başçavuş yetiştiren bir sisteme geçilmiş ve üç yıllık yeni bir ders programı hazırlanmıştır. (Çizelge 3). Başlangıçta uygulanan bu sistemden bir süre sonra vazgeçilerek alınan öğrencilerin bir yıl (300 gün) madenlerde çalışarak staj yapmasından sonra iki yıl da teorik ve pratik öğrenim gördüğü bir sisteme geçilmiş olduğu anlaşılmaktadır. (Şekil 4).

Başçavuş Mektebi öğrencilerinin yapacakları stajlara büyük önem verilmiştir. Başçavuş Mektebi öğrencilerinin yapacakları stajlara ilişkin esaslar Ereğli Kömürleri İşletmesi tarafından düzenlenerek 29 Temmuz 1944'de 512/158 numaralı servis notu ile Kandilli, Üzülmüş, Kozlu, Kilimli ve Gelik bölgeleri başmühendisliklerine gönderilmiştir. Buna göre, Başçavuş Mektebi birinci sınıfına kabul edilen öğrenciler 300 gün staj yapacaklardır. Bu süre içinde öğrenciler yardımcı işçi olarak 90 gün ocak içinde damar ve taşlarda yapılan hazırlık çalışmalarında, 45 gün ocak içi onarım ve tahkimat işlerinde, 45 gün ocak içi taşıma işleri ile bunların düzenlenmesinde, 90 gün kömür damarlarında yapılan üretim işlerinde ve 30 gün de ocak dışındaki tesislerde çalışacaklardır. İkinci sınıfı bitiren öğrenciler de dört aylık staj süresinde kömür hazırlama ve üretim işleri ile çeşitli onarım ve tahkim işlerinde çalışacaklardır.¹⁷

15 “Elyevm mevcut Maden Tatbikat Kursları, Maden Başçavuş Mektebine kalbedilmiştir. Bu kursların son sınıfı Maden Başçavuş Mektebinin üçüncü sınıfını teşkil edecektir.” (M. 14).

16 Anıl ve Meryem, *Türkiyede Maden Mevzuatı* 2: 28 – 30.

17 Zaman, *Kömürün Çocukları*, 133.

Çizelge 3
Maden Başçavuş Mektebi Ders Programı

I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf
Türkçe	Türkçe	Türkçe
Yurt Bilgisi	Yurt Bilgisi	—
Tarih	Tarih	—
Coğrafya	Coğrafya	—
Tabiat Bilgisi	—	—
Beden Terbiyesi	Beden Terbiyesi	Beden Terbiyesi
Askerlik	Askerlik	Askerlik
Hesap ve Hendese	Hesap ve Hendese Tatbikatı	Cebir ve Riyaziye Tatbikatı
—	Fizik	Fizik
—	Kimya	Kimya
Resim	Teknik Resim	—
Sağlık Bilgisi ve Sıhhi Yardım	Sağlık Bilgisi ve Sıhhi Yardım	—
Maden İşletmesi	Maden İşletmesi	Maden İşletmesi
Emniyet	Emniyet	Emniyet
—	Teknoloji ve Atölye	Teknoloji ve Atölye
—	—	Makine
—	—	Topografya
—	—	Jeoloji ve Mineraloji
—	—	Ocak İçi İnşaat ve Tesisatı
—	—	Meslek Terbiyesi
—	—	Meslek Mevzuatı

Mezun sayısı konusunda M.T.A. Enstitüsü'nün kendi tarihçesinde Maden Meslek Mektebi ile Maden Başçavuş Mektebi ayrımı yapılmaksızın aşağıdaki sayılar verilmektedir:¹⁸

1948 yılı sonuna kadar Enstitümüze bağlı bulunup ta o tarihten itibaren Millî Eğitim Bakanlığına devredilmiş olan Zonguldak Maden Teknisyen Okulundan 64 maden çavuşu, 130 maden başçavuşu ve 226 maden teknisyeni mezun olmuş ve bunlar maden işlerimizde vazife almışlardır.

18 *Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü 15 Yıllık Faaliyeti* (Ankara: Mayıs 1950), 70.

Burada verilen sayılar Maden Teknisyen Mektebi evrakı arasında bulunan onaylı listelerdeki sayılar ile uyum içinde değildir.¹⁹ Bu listelerden Maden Başçavuş Okulu'nun başarı oranının son derece düşük olduğu görülmektedir. Okulun açılışından kapanışına kadar geçen süre içinde 156 mezun verilmesine karşılık 253 kişi başarısızlık veya başka nedenlerle okulu bitirmeden ayrılmıştır. Bu durumda okulun başarı oranı % 38 düzeyindedir. M.T.A. Enstitüsü ise ayrılanları karşılamak için gazetelere sürekli olarak "Talebe Alınacaktır" başlıklı ilânlar vermiştir. Okulun öğrenciler üzerinde itici bir etki yapmasının ve onların okuldan ayrılmalarının nedenlerinden biri olarak alınan öğrencilerin staj adı altında doğrudan ocaklara indirilerek 300 gün işçi gibi çalıştırılması olduğu söylenebilir.

TALEBE ALINACAK

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü

Genel Direktörlüğünden :

Zonguldak Maden Başçavuş Okulunun aralık 1945 ayında başlayacak devresi için seçme sınavı ile yatılı ve parasız talebe alınacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığınca ikinci dercede orta ihtisas okulu olarak kabul edilen bu Teknik Okulun, birinci senesi pratik, diğer iki senesinin biri pratik, diğeri teorik olmak üzere ikişer sönestre ayrılmış üç senelik öğrenim süresi vardır.

Aşağıda yazılı maddelere uygun belge verebilen isteklilerin en geç 27/11/1945 akşamına kadar dilekçeleriyle Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi Müdürlüğüne başvurmaları gereklidir.

- 1 — Türk olmak,
- 2 — Doğruluk kâğıdı göstermek (1944 - 1945 ders yılı mezunlarından bu belge aranmaz.)
- 3 — Bulaşıcı hastalığı olmamak, sağlık durumu maden ocaklarında pratik çalışmaya uygun bulunmak (Sağlık muayenesi Zonguldakta yapılacaktır).
- 4 — İlkokulu bitirme diploma veya belgesi göstermek,
- 5 — 18 yaşına girmiş ve 25 yaşını geçmemiş bulunmak,
- 6 — Nüfus cüzdanı ve 12 aded vesika fotoğrafı vermek.

İstekliler 28/11/1945 de Zonguldak Maden Teknisyen Mektebinde ilkokul derslerinden yazılı sınava girecekler ve kazananlar sağlık muayenesinden sonra pratik stajlarına başlamak üzere ocaklara dağıtılacaklardır. (15261)

Şekil 4. Maden Başçavuş Okulu'na öğrenci alınmasına ilişkin olarak M.T.A. Enstitüsü tarafından verilmiş olan bir gazete ilânı ("Talebe Alınacak", *Cumhuriyet*, 23 Kasım 1945, 6).

M.T.A. Enstitüsü tarafından öğrenci alımı konusunda gazetelere verilen ilânlardan Maden Başçavuş Mektebi'nden ayrı olarak maden çavuşu yetiştirmek üzere Kozlu'da parasız ve yatılı olarak Maden Tatbikat Kursları açılmış olduğu anlaşılmaktadır.²⁰ [EK 4]. Bu ilâna göre:

19 Ekrem Murat Zaman, mezun sayısını 115 olarak vermektedir. [Zaman, *Kömürün Çocukları*, 134 – 135].

20 "Talebe Alınacak," *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1941, 4.

Kurslarda tahsil her sene bir ayı nazarı, bir ayı amelî olmak ve münavebe ile devam etmek üzere iki senedir.

Kurslara ilk mektep mezunları alınmakta olup talebe birinci senenin nazarı ve amelî tahsil devrelerinde asgarî 100, ikinci senede asgarî 120 kuruş yevmiye alacak, mektebi bitirenler maden çavuşu unvanıyla en az 230 kuruş yevmiye ile işe başlatılacaktır.

Başvuru adresi olarak Maden Teknisyen Mektebi Müdürlüğü gösterilmiştir. Öğrenci çekebilme için öğrencilere dönemine göre yüksek bir yevmiye ödenmektedir. Öğretimin bir ay teorik ve bir ay uygulamalı biçimde dönüşümlü olarak yapılması da ilginçtir.

Maden Başçavuş Mektebi öğrencilerine talimatname uyarınca verilen giyecek ve çamaşırların listesinin bir örneği [Ek 5]'de verilmiştir.

Başçavuşlar, sendikal örgütlenmenin öncüsü olarak 1946 yılı sonlarında “Zonguldak Maden Başçavuşları Cemiyeti”ni kurmuşlardır. Cemiyet, 26 Haziran 1947'den itibaren “Sosyal ve ekonomik konulardan bahseden bir işçi gazetesi” alt başlığını taşıyan ve ilk sendika gazetesi olarak nitelenen *Vardiya* adlı gazeteyi yayınlamaya başlamıştır.²¹

Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi (1940 – 1949)

Okulun kuruluşu ve amacı

Ülkenin maden mühendisi ihtiyacı gerek yurtdışına öğrenime gönderilenler ve gerekse Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebi'nden mezun olanlar yoluyla karşılanmaya çalışılmakta olup madenlerin gelişmesi ile birlikte maden teknisyeni ve başçavuş olarak eğitilmiş teknik eleman eksikliği de şiddetle hissedilmeye başlanmıştır. Bir teknisyen okulunun açılmasının daha 1938'de gündemde olduğu anlaşılmaktadır. Zonguldak Halkevi'nin 15. yıl kitabında halen bir amele çavuş mektebinin faaliyetde olduğu belirtilerek “Önümüzdeki yıllarda kalfa işçi ve diğer iş elemanlarını yetiştirmek üzere geniş bir teknik öğretim plânı tatbik olunacaktır” denilmektedir.²²

Maden Teknisyen Mektebi'nin açılışından birkaç ay önce 8 Haziran 1940'da Zonguldak İktisat Müdürlüğü tarafından Ekonomi Bakanlığı'na gönderilen raporda aşağıdaki saptamalara yer verilmiştir:²³

Kömür Havzamız işletmelerinin normal faaliyette ve mesai emniyetinde fennî nezaret işlerinin noksanlığı ve kifayetsizliği kuvvetle göze çarpmaktadır, işçilerimizin madencilği meslek itihaz etmemiş olmaları ile ayrıca bir ehemmiyet arzeden bu vaziyetin sür'atle ıslâh ve ikmâli daima inkişaf etmekte olan havzamız faaliyeti için bir zarureti katiye halinde

21 Zaman, *Kömürün Çocukları*, 220.

22 [Zonguldak Halkevi], *Zonguldak 923 – 938 Cumhuriyet'in XV. inci Yıldönümü Hatırası* (İstanbul: Tan Matbaası, 1938), 95.

23 “Maden Teknisyen,” 310.

bulunmaktadır. Halen çalışan 940 kadar nezaret memur ve müstahdemlerinin mühim bir kısmı senelerin temin ettiği pratik malûmat ile biraz kabiliyet kazanmış ve bu mevkileri işgal etmiş olsalar da meslekî bir mektep veya kurs görmemeleri yüzünden ilmî ve esaslı ihtisastan mahrum olarak işletmenin fennî ve idarî sevki işlerindeki kavrayışları mahdut bulunmaktadır.

Kömür havzamızdaki çalışan işçilerimizden mühim kısmının ayda bir değişmeleri ve bilhassa senelik mesailerinin vasatı 4 ilâ 5 ayı geçmemesi yüzünden her sanayi şubesinden fazla dikkat ve ihtisas arayan maden işçilerinin normal faaliyeti ve mesai emniyeti üzerindeki tesirleri karşısında fennî nezaret ve idare kadromuzun her memleket madencilüğindeki nisbetten fazla ve mükemmel olması zarurî bulunmaktadır. Halbuki bu kadromuz halen normal vaziyete göre gerek adet ve gerek ihtisas bakımından zayıf olduğu kadar 2,5 milyon ton ilâve kömür esası üzerinden yürümesi lâzım gelen ihzarat ve istihsalâtımıza nazaran da bu vaziyet bir daha göze çarpmamak bir ehemmiyette bulunmaktadır. Son yapılan yoklamaya göre mühendisler hariç olduğu halde dahilî oniki bin işçiye mukabil fennî nezaret ve idare müstahdemlerinin adedi 940 kadardır. 2,5 milyon ton ilâve istihsalî faaliyetinde ise bu miktarın asgarî 1260 olması lâzım geldiği bittetik anlaşılmıştır.

Bu raporda gösterilen ihtiyaç yalnız Zonguldak havzası için olup Türkiye'deki diğer madenlerde de aynı sıkıntı vardır.

Bu gelişmelerin sonucunda 13 Eylül 1940'da "Memleketimizde her gün biraz daha inkişaf etmekte olan maden işlerinde çalışması lüzumlu şahısların yetiştirilmesi maksadile ilişik esaslar dâhilinde Zonguldak'da bir maden teknisyen mektebi açılması"na ilişkin 2/14395 sayılı "Zonguldakta Maden Teknisyen Mektebi Açılması Hakkında Kararname" çıkartılmıştır.²⁴ (Şekil 5 ve 6). Kararnamenin kurulacak okulun esaslarını belirleyen "Proje" başlıklı yedi maddelik ekine göre "Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünce Zonguldakta bir maden teknisyen mektebi açılması tensib olunmuştur." (M. 1). Parasız yatılı olan okula ortaokul mezunları alınacaktır (M. 3). Okulun öğrenim süresi üç yıl olup buna ek olarak bir yıldan az olmamak üzere uygulama da içerecektir (M. 4). "Mektebi ikmal edenler maden teknisyeni unvanı ile İktisat Vekâletinin göstereceği mahallerde maden sanayii işlerinde beş sene müddetle çalışmağa" mecbur tutulacaktır (M. 6). "Mektep Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından tanzim ve İktisat Vekâletince tasdik edilecek bir talimatname hükümleri dairesinde idare olunur" (M. 7). Buradaki esaslara dayanılarak M.T.A. Enstitüsü tarafından "Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi Esas Talimatnamesi" hazırlanıp yürürlüğe konulmuştur.²⁵ [EK 6]. Okul 1 Nisan 1941 tarihinde madenlerde staj görmüş 27 öğrenci ile öğretime başlamıştır.

Talimatnamede okulun amacı "maden ocaklarında ve maden sanayii işletmelerinde çalışacak, nazarî ve amelî bilgilerle mücehhez teknisyenler" yetiştirmek olarak tanımlanmaktadır (M.1). Talimatnameye göre okulun yönetim ve örgütlenme şeması (Şekil 7)'de verilmiştir.

24 BCA, Fon kodu: 30.19.1.2/Yer No: 92.91.15; *Resmî Gazete*, Sayı 4623 (27 Eylül 1940), 14755 – 14756.

25 Anıl ve Meryem, *Türkiyede Maden*, 2:19 – 27. Bundan sonraki madde numaraları bu talimatnameye göre verilmiştir.

T. C.
B'ASVEK'ALET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
Karar sayısı:
2

Kararname

14395

Memleketimizde her gün biraz daha inkişaf etmekte olan maden işlerinde çalıştırılması, İhtisat Vekillerinin yetiştirilmesi maksadile ilişik esaslar dahilinde Zonguldak'da bir maden teknisyen mektebi açılması; İktisat Vekillerininin 26/8/1940 tarih ve 5/6419 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 13/9/1940 tarihinde kabul olmuştur.

HEİSİCÜMHUR

İsmail İsmail

Bş. V. Ad. V. M. M. V. Da. V. Ha. V.
S. R. Kaya, F. Okpa, S. Okpa, S. Okpa, S. Okpa
Ma. V. Mi. V. Na. V. İ. V. S. İ. M. V.
A. F. Celil, G. İ. V., A. F. Celil, İ. V., S. İ. M. V.
G. İ. V. Zr. V. Mü. V. Tl. V.
R. Kaya, M. Kaya, A. Cetinkaya, A. Kaya

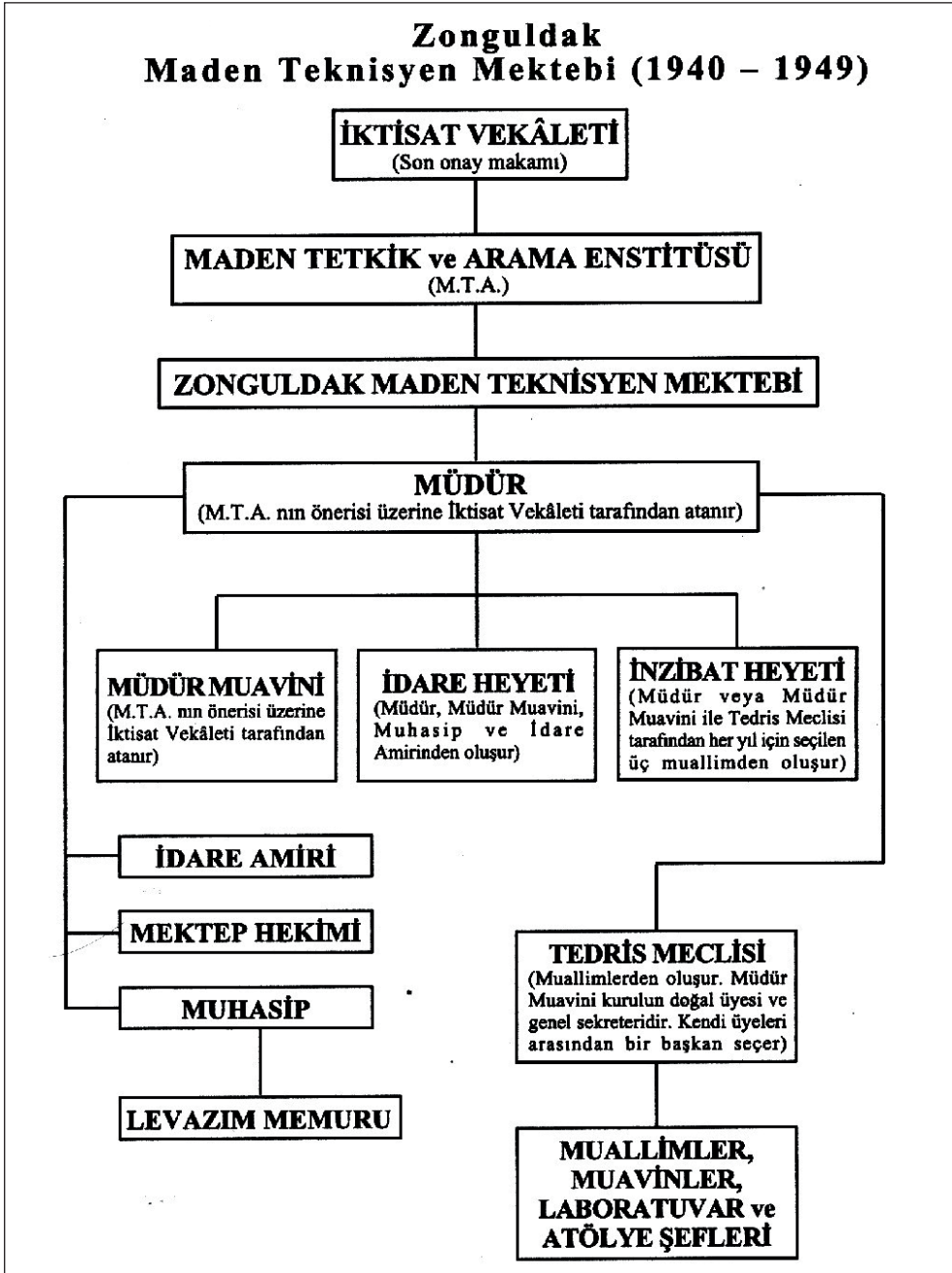
Şekil 5. 13 Eylül 1940 tarih ve 2/14395 sayılı "Zonguldakta Maden Teknisyen Mektebi Açılması Hakkında Kararname" (BCA, Fon kodu: 30.19.1.2/Yer No: 92.91.15).

**Zonguldakta Maden Teknisyen Mektebi açılması
hakkında kararname
(proje)**

- Madde - 1 :** Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünce Zonguldakta bir Maden Teknisyen Mektebi açılması tensip olunmuştur.
- Madde - 2 :** Mektep her sene Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü bütçesinden tefrik olunacak tahsisatla idare olunur.
- Madde - 3 :** Mektebe orta derecede tahsil görmüş olanlar alınır. Her sene alınacak talebe sayısı İktisat Vekâletince tesbit olunur.
- Madde - 4 :** Mektebin tahsil müddeti üç senedir. Bundan başka bir seneden az olmamak üzere ayrıca tatbikat devresini de ihtiva eder.
- Madde - 5 :** Mektep nazarı, yatılı ve meccanidir. Tatbikat devresinde talebe madenlerdeki kazancı ile geçinir.
- Madde - 6 :** Mektebi ikmâl edenler maden teknisyeni unvanı ile İktisat Vekâletinin göstereceği mahallerde maden sanayii işlerinde beş sene müddetle çalışmaya mecburdurlar.
- Madde - 7 :** Mektep Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından tanzim ve İktisat Vekâletince tasdik edilecek bir talimatname hükümleri dairesinde idare olunur.

Şekil 6. 13 Eylül 1940 tarih ve 2/14395 sayılı “Zonguldakta Maden Teknisyen Mektebi Açılması Hakkında Kararname”nin eki (BCA, Fon kodu: 30.19.1.2/Yer No: 92.91.15).

Okul uzman bir müdürün idaresine verilerek Esas Talimatnameye ve yapılacak diğer talimatnamelere göre yönetilir (M.11). Okul “tedris [öğretim] kısmı” ve “idare [yönetim] kısmı” olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Okulun öğretim kısmı Tedris Meclisi, muallim ve muavinler, laboratuvar ve atölye şefleri ve diğer teknik memur ve müstahdemlerden oluşur (M. 12). Okulun yönetim kısmı İdare Heyeti ve İnzibat Heyeti ile yönetim ve hesap işlerini yürütmekle görevli memur ve müstahdemlerden oluşur. (M. 13).

Şekil 7. Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi'nin yönetim ve örgütlenme şeması.

Şekil 8. Eski Maden Mühendis Mektebi binalarına yerleşmiş olan Maden Teknisyen Mektebi'nin giriş kapısı ve kapıdaki tabelası (Yazarın arşivi).

Okulun “İdare Kısmı”

Müdür: “Mektep, bir mütehasşıs müdürün idaresine tevdi” olunmuştur (M. 11). “Müdür, mesleğinde iyi tanınmış yüksek mühendislerden olmak üzere M.T.A. ca inha ve İktisat Vekâletince tayin olunur” (M. 29). “Müdür, mektebin en büyük âmiri olup, umumî idare ile bütün muamelelerin merciidir. Müdür, M.T.A. dan verilen emirlerin ve Tedris Meclisince ittihaz edilen kararların icrasını temin eder” (M. 30).

Müdür muavini: “Müdürün bir muavini vardır” (M. 11). “Müdür muavini de kabil olduğu takdirde yüksek mühendisler arasından intihap ve müdür gibi tayin olunur.” Müdür Muavini, Müdürün emri altında iş görür ve ona yardımcı olur. Müdürün bulunmadığı zamanlarda ona vekâlet eder. “Müdür ve muavini hariçte iş alamaz”lar (M. 31).²⁶

26 Okulun açılışından kısa bir süre sonra 14 Mayıs 1941 tarihinde çıkartılan 2/15771 sayılı kararname ile daha yüksek ücret ödenebilmesi için “M.T.A. Enstitüsü teşkilatına dahil Zonguldak Maden teknisyen mektebi Müdür ve Müdür muavinliği vazifelerinin ihtisas mevkii olarak tayinine” karar verilmiştir (BCA, Fon kodu: 30.18.1.2/Yer No: 95.40.6) [EK 7].

İdare Heyeti [Yönetim Kurulu]: “İdare Heyeti müdür ve muavini ile muhasip ve idare âmirinden tereküp eder [oluşur]. İdare Heyeti, müdürün daveti üzerine içtima eder [toplanır], mukarrerat [kararlar] ekseriyetle ittihaz olunur [çoğunlukla alınır], mukarrerat defterine kayıt ve imza edilir” (M. 33).

İdare Heyeti'nin görevleri a) okulun her türlü ihtiyacını belirlemek, b) satın alınacak eşyanın örneklerini belirleyerek saklamak, c) satın alınan eşyayı örneği ile karşılaştırarak muayene etmek ve teslim almak, d) levazım memuru tarafından alınan eşyaları denetlemek ve muayene etmek, e) okulun demirbaş eşya ve malzemelerinden hasara uğrayanları veya kullanılamaz duruma gelenleri belirleyerek demirbaş listesinden çıkartmak, f) her ay sonunda veya gerek gördükçe eşya ve erzak ambarlarını denetlemek, ambar mevcudunu saymak ve tartmak ve g) okula ilişkin her türlü harcamanın senet ve bordrolarını onaylamaktır. Adı “İdare Heyeti” olmakla birlikte bu kurulun görevinin bütünüyle mali konular ve satın alma işleriyle sınırlı olduğu görülmektedir.

İnzibat Heyeti [Disiplin Kurulu]: İnzibat Heyeti müdür veya müdür muavini ile Tedris Meclisi tarafından her yılın başında seçilen üç muallimden oluşur. İnzibat Heyeti müdürün çağrısı üzerine toplanır (M. 35). Okulun disiplin işlerine ilişkin olan ve müdür tarafından havale edilen her türlü evrakı inceleyerek karar verir. Kesin çıkarma cezaları M.T.A. nın onaylaması ile yürürlüğe girer (M. 36).

Okul hekimi: “Mektebin hekimi talebenin sağlık sicillerini tutar. Talebe, memur ve müstahdemleri tedavi ve mektep revirini idare eder. Hekim mektebin sağlık şartlarına bakmağa mecburdur” (M. 32).

Okulun “Tedrisat Kısmı”

Tedris Meclisi: “Tedris Meclisi muallimlerden teşekkül eder” (M. 21). “Meclise muallimler arasından intihap edilen zat reislik eder ve müdür muavini Tedris Meclisi'nin tabî âzası ve umumî kâtibidir” (M. 22). “Tedris Meclisi tatil devresi müstesna olmak üzere en az ayda bir defa toplanır.” Öğretim yılının ilk ayındaki toplantı müdürün daveti üzerine yapılır. Meclis bu toplantıda belirleyeceği aylık toplantı günlerinde kendiliğinden toplanır. Bu olağan toplantıların dışında kendisinin vereceği karar, Reis'in çağrısı veya üyelerin dörtte birinin yazılı talebi üzerine olağanüstü olarak toplanabilir (M. 23). Toplantılar mektepte yapılır. Toplantının geçerli olması için üyelerin yarıdan bir fazlasının katılımı gereklidir (M. 24). Kararlar hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alınır (M. 25). Toplantı tutanak ve kararlarının birer örneği her ay sonunda M.T.A. ya gönderilir (M. 26).

Şekil 9. Zonguldak Maden Teknisyen Okulu'nun genel görünümü
(Etibank: 1935 – 1945. Ankara: 1945, 33).

Tedris Meclisi'nin görevleri a) öğretime ilişkin yönetmeliklerin yapılması ve değiştirilmesi, b) derslerin sınıflara dağıtılması ve “lüzum görüldükçe ders konması ve kaldırılması”, c) “muallimler ve muavinler kadrosunun tanzimi”, d) “lâboratuvar ve atölye şefleriyle muallim ve muavinlerin seçilmesi”, e) öğrenimini bitiren öğrencilere diploma verilmesi ve f) öğretime ilişkin olmak üzere gerekli görülecek diğer konuların konuşulmasıdır. “Bunlardan a, b, c, d, e fıkralarındaki hususlar M.T.A. nın tasdikile tamam olur” (M. 28).

Görüldüğü gibi, Tedris Meclisi okulun en üst ve en yetkili organıdır. Müdür bu kurulun üyesi olmadığı gibi “Tedris Meclisi kararlarını tatbika ve M.T.A. Genel Direktörlüğüne bildirilmesi icap edenleri bildirmeğe mecburdur” (M. 27). Tedris Meclisi ile müdüriyet arasındaki ilişki ve iletişim meclisin doğal üyesi ve genel sekreteri olan müdür muavini yoluyla sağlanmaktadır. Meclis başkanını kendisi seçmektedir.

Muallim ve muavinler: Muallim olabilmek için “en az Yüksek Mühendis Mektebi veya bu derecede bir meslek mektebinden mezun olmuş” veya okutacağı dersin gerektirdiği yüksek öğrenimi görmüş olmak, Maarif Vekâleti’nin öğretmenlerde aradığı niteliklere sahip bulunmak ve en az bir yabancı dili bilmek şarttır. Meslekî olmayan genel derslerin muallim ve muavinlerinden M.T.A. ca bu koşullar aranmayabilir. “Türk muallim bulunmayan ihtisas derslerine mukavale ile yabancı muallim alınır” (M. 18).

“Muallim ve muavinlerle Lâboratuvar ve Atölye Şefleri Tedris Meclisi tarafından seçilirler ve M.T.A. Genel Direktörlüğünce tayin olunurlar.” Bu tayinler İktisat Vekâleti’nin onayı ile kesinleşir (M. 19). “Müsavi şartlar altında muallimliğe tercihan muavinler seçilir” (M. 18). “İlk tedris heyeti M.T.A. ca intihap ve Vekâletçe tayin olunur” (M. 51).

“Muallimler kendi derslerine ait lâboratuvar, atölye ve müzenin âmirleridirler. Muavinlerle diğer teknik memurlar talimatnamelerine tevfikân tedrisatın icra ve idaresinde muallime yardımla mükelleftirler” (M. 17).

“Muallimler ve muavinler arasında her hangi birinin vazifesinde müsamahası, muvaffakiyetsizliği veya hâl ve hareketinde mektebin ve mesleğin şeref ve haysiyetini muhil [ihlâl eden] bir hali görülürse” müdürün teklifi üzerine Tedris Meclisi tarafından yazılı veya sözlü savunması alındıktan sonra üye tam sayısının dörtte üç çoğunlukla alacağı karar üzerine “istifaya davet olunur.” İlgili istifa etmediği takdirde olay M.T.A. ya bildirilir. Bunun sonucunda M.T.A. Genel Direktörlüğü’nün vereceği ve İktisat Vekâleti’nin onaylayacağı karara göre davranılır (M. 20).

Eğitim ve öğretim

“Mekteb leylî [yatılı] ve meccanî [parasız] olup talebenin maden ocaklarındaki amelî [uygulamalı] çalışma devresile beraber tahsil müddeti dört senedir” (M. 3).

Talimatnamede stajların yapılması ve değerlendirilmesi ile sınavlar çok ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiş olmakla birlikte okutulacak dersler konusunda mektepte genel olarak “riyaziye [matematik], mihanik [mekanik], fizik, kimya, jeoloji, mineraloji, maden işletmesi, elektromekanik, makine, topografya, tahlisiye ve ilk yardım, yapı işleri, maden ve iş mevzuatı, maden iktisadiyatı, maden sanayii muhasebesi, sağlık bilgisi, lisan gibi dersler gösterilir” denilerek genel bir liste verilmiştir (M. 10). Burada derslerin tamamı belirtilmediği gibi bunların sınıflara dağılımı da verilmemiştir. Çeşitli kaynaklarda da birbirinin tekrarı niteliğinde kısa ders listeleri verilmektedir.²⁷ Okulun evrakı arasında bulunan elyazısı bir notta ilk üç sınıfın dersleri ayrı ayrı belirtilmiştir [EK 8]. Bu not esas alınarak düzenlenmiş

27 Bu kaynaklarda da dersler sınıf ayrımı yapılmaksızın Türkçe, Tarih, Coğrafya, Matematik, Fizik, Kimya, Beden Terbiyesi, Askerlik, Sağlık Bilgisi, Jeoloji, Mineraloji, Teknik Resim, Elektroteknik, Makine, Atölye, Topografya ve Tatbikatı, Maden İşletmesi ve Tatbikatı, Maden Temizleme ve Kıymetlendirilmesi olarak sıralanmaktadır. [“Maden Teknisyen”, 312; Ö. Hasan, “Zonguldak Maden Teknik Arama Mektebinin Bugünkü Durumu,” İŞ 14, 77 (1948): 13.

olan ders çizelgesi Çizelge 4’de verilmiştir.

“Tedrisat, müdürün idare ve bakımı altında olmak üzere muallim ve muavinler tarafından” (M.15) ve “Tedris meclisince tanzim ve M.T.A. ca tasdik edilecek müfredat ders programlarına göre icra edilir” (M. 14).

Çizelge 4

Maden Teknisyen Mektebi’nde Okutulan Derslerin Sınıflara Göre Dağılımı

I. Sınıf	II. Sınıf	III. Sınıf
Türkçe	Türkçe	Türkçe
Matematik	Matematik	Matematik
Fizik	Fizik	Fizik
Kimya	Kimya	Kimya
Yabancı Dil	Yabancı Dil	Yabancı Dil
Beden Eğitimi	Beden Eğitimi	Beden Eğitimi
Askerlik	Askerlik	Askerlik
Sağlık	Sağlık	—
—	—	Tarih
—	—	Coğrafya
Jeoloji	Jeoloji	Jeoloji
Teknik Resim	Teknik Resim	Teknik Resim
Topografya ve Tatbikatı	Topografya ve Tatbikatı	Topografya ve Tatbikatı
Makine	Makine	Makine
Maden İşletmesi	Maden İşletmesi	Maden İşletmesi
Emniyet	Emniyet	—
—	Mekanik	Mukavemet
—	Mineraloji	Petrografi
—	—	Elektroteknik
—	—	Tahlisiye
—	—	İş Terbiyesi
—	—	Yapı İşleri
—	—	Maden İktisadiyatı

“Tedrisat, ders takriri [anlatımı] ve müzakeresi, tatbikat yaptırılması, resim ve proje tanzimi, lâyiha [bitirme tezi] kaleme alınması, el işçiliği, lâboratuvar ve atölye çalışmaları, zemin üzerinde ameliyat [yer üzerinde uygulama], fabrikalar ve maden sanayii müesseselerinin ziyareti, fennî [bilimsel] seyahatlar yapılması suretile ifa olunur. Muayyen kitabı olmayan derslerin muallimleri okuttukları dersi makine ile mumlu kâğıt üzerine basılmış ve teksir

edilmiş olarak talebeye dağıtırlar” (M. 16).

Savaş döneminin sıkıntılı koşullarına rağmen eğitim ve öğretim için gerekli altyapı eski birikimin üzerine yapılan katkılarla iyi bir biçimde sağlanmıştır.²⁸

“Maden Teknisyen Okulu, mülga Yüksek Maden Mühendis Mektebinde açıldığından evvelce büyük gayretler sarfiyle inşa edilen binalardan, tesisattan, laboratuvarlardan kütüphane ve resimhanelerden öğrenciler bol bol istifade etmektedir. Ahvali haziranın bütün müsaadesizliği içinde malzeme ve ecza darlığı şiddetle hissedildiği bir zamanda bile azamî gayret ve dikkat sarfiyle kimya ve fizik laboratuvarlarında çeşitli deneyler yapılmakta ve bu deneyleri bizzat öğrencinin de yapabilmesine imkân vermek için gerekli türlü tedbirler alınmış bulunmaktadır. Böylece her iki derste de kuru bir nazariyat yerine daha çok amelî esaslara müstenid bir metod takip edilerek ilerisi için beklenen iyi randımanın alınması sağlanmıştır. Aynı zamanda meslekî iştigal bakımından en çok muhtaç oldukları bilgilerden birisi de muhtelif madenler üzerindeki tetkik ve müşahedelere müstenit meleke ve mümaseseden ibaret olacağı gözönüde tutularak bu hususların da gereği gibi temin edilmesi için okulun zengin mineraloji, petrografi, paleontoloji koleksiyonları üzerinde sık sık tetkikler yapmak fırsatı verilerek tabiatın bağrında saklı en kıymetli madenlerin bugün elde mevcut olan örneklerinde uzun ve dikkatli müşahede ve tetkik mümaseseleri yaptırılmaktadır. Mektebin bir de atölyesi vardır. Bunun gayesi maden ocaklarında ve maden sanayii işletmelerinde çalışacak olan teknisyen ve başçavuşların çalışma sahalarında her zaman karşılaşacakları alât, malzeme ve makinaları görmek ve bunlar üzerinde burada tatbikat yapmalarını mümkün kılmaktır. Talebenin meslekî bilgileri üzerinde büyük tesiri olacak bu atölye dersinin ehemmiyeti gözönünde tutularak, şimdiki ve yarınki ihtiyaçlara tekabül etmek üzere binanın noksan kısımları 1942 senesinde tamamlanmıştır.!

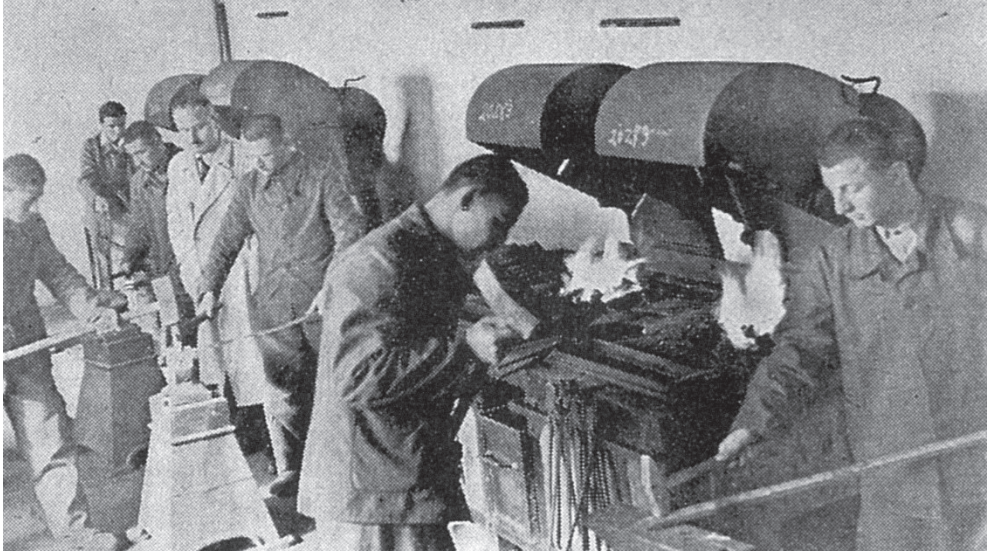
Her ders yılı “biri nazarı [teorik], diğeri amelî [uygulama] olmak üzere, iki sömestre ayrılmıştır” (M. 3).

Birinci, ikinci ve üçüncü sınıfların nazarı sömestrelere 1 Ekim ve 1 Mart tarihlerinde başlar ve yirmi haftası ders, iki haftası sınavlar olmak üzere 22 hafta sürer.²⁹ Dördüncü sınıfın nazarı sömestri dört haftası sınavlara ayrılmış olmak üzere 42 haftadır. Amelî sömestrelere “her sene en az dört aydır” (M. 3/A).

Teknisyen Mektebi öğrencilerinin stajlarına büyük önem verilmekte ve bunlar belirli bir program içinde ilgili maden mühendislerinin sıkı denetimi altında yapılmaktadır. Öğrencilerin amelî sömestrede yapacakları işler okul tarafından programlanır, adları ve sınıfları her yıl Şubat ve Ağustos aylarında Zonguldak İktisat Müdürlüğü’ne bildirilir. İktisat Müdürlüğü öğrencilerin müesseselere yerleştirilmesini yaparak sonucu Mart ve Eylül ayları sonuna kadar okula bildirilir (M. 3/B).

28 “Maden Teknisyen,” 313 – 314.

29 Burada açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte bir yılda iki tane nazarı sömestre yoktur. Okula yılda iki kez öğrenci alınması nedeniyle bu öğrencilerin nazarı sömestrelere başlama tarihleri 1 Ekim ve 1 Mart olmaktadır. Durumun böyle olduğu Talimatnamedeki “Her ders senesi iki devre olup, bu devrelerde mektebe alınacak talebenin adedini İktisat Vekâleti tayin eder” (M. 3) hükmünden anlaşılmaktadır.

Şekil 10. Maden Teknisyen Okulu öğrencileri demir atölyesinde çalışırken
(*Erkek Teknik Öğretim*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 1949, 37).

Müessese yönetimleri her öğrencinin devamını izleyerek bunu özel bir deftere kaydetmeye ve bu kayıtları beş yıl süreyle saklamaya mecburdurlar (M. 3/D). “Her talebe, çalıştığı her günün nasıl geçtiğini, o esnada neler yapıp neler öğrendiğini, aynı akşam kendi jurnal defterine kaydederek ertesi akşam şefine imzalatmaya, her sömestr sonunda mektebine avdet etmeden evvel jurnal defterini müessese müdürlüğüne tasdik ettirmeğe mecburdur. Bu defterler her sene mektepçe talebe dosyasına konur ve onsuz sınıf geçilmez” (M. 3/E).

Maden Teknisyen Mektebi öğrencilerinin yapacakları stajlara ilişkin esaslar Ereğli Kömürleri İşletmesi tarafından düzenlenerek 29 Temmuz 1944’de 512/158 numaralı servis notu ile Kandilli, Üzülmez, Kozlu, Kilimli ve Gelik bölgeleri başmühendisliklerine gönderilmiştir. Bu yazı ile her işletmede staj yapacak Maden Teknisyen Okulu öğrencilerin adları, staj programları, öğrencilere ödenecek ücretler, staj defterlerinin nasıl tutulacağı, günlük olarak mühendis vekili veya başmadenci, haftalık olarak ocak mühendisi ve aylık olarak da başmühendisler tarafından nasıl denetleneceği ayrıntılı bir biçimde belirtilmiştir.

Şekil 11. Maden Teknisyen Okulu öğrencilerinden “ocağa girmeye hazır bir grup öğretmenleriyle birlikte” (*Erkek Teknik Öğretim*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1949, 35).

Teknisyen Okulu'nun birinci sınıfını bitirenler dört aylık staj süresince birer ay lağım ve kömür hazırlık işlerinde, kömür üretim işlerinde, çeşitli taşıma, onarım ve işlerinde, ocak içi ve dışında mesaha işlerinde çalıştırılırlar.³⁰ İkinci sınıfı bitiren öğrenciler dört aylık staj süresinde birer ay düz, eğik ve dik yolların yapılması ve düzenlenmesi işlerinde (taş, tuğla, beton inşaatı dâhil), ocak içi mekanik tesislerin bakım ve işletilmesiyle havalandırma, ocak gazları ve yangın ile mücadele işlerinde, ocaklarda kronometraj, puantaj, malzeme bakım, dağıtım ve kontrolü ve benzeri teknik ve idari işlerde (Elektroteknik ve benzin lâmbahanelerindeki mesai dâhil), yer altı ve yer üstü ölçüm işlerinde çalıştırılırlar. Üçüncü sınıfı bitiren öğrenciler altı aylık ehliyet stajlarının Ereğli Kömürleri İşletmesi ocaklarındaki üç aylık döneminde birer ay çeşitli hazırlık ve üretim işleriyle ilgili işletme görevlerinde, ocak içi tesislerin ve mekanik araçların bakım ve işletimi işlerinde, öğrencinin aldığı konu ile ilgisi olan işlerde veya diğer işletme görevlerinde sürveyan (gözetmen) stajyeri olarak çalıştırılırlar.³¹

30 Stajın zamanında tamamlanamaması konusunda farklı görüşler de ileri sürülmüştür: “Bunlar Temmuzdan itibaren 120 gün ocaklarda staj yaparlar. Bu 120 günü talebe ancak 5 ayda tamamlar, Çünkü talebelerin hastalığı, ocak vaziyetinin müsait olmayışı bu stajı bir ay daha uzatır.” [Ö. Hasan, “Zonguldak Maden”, 13].

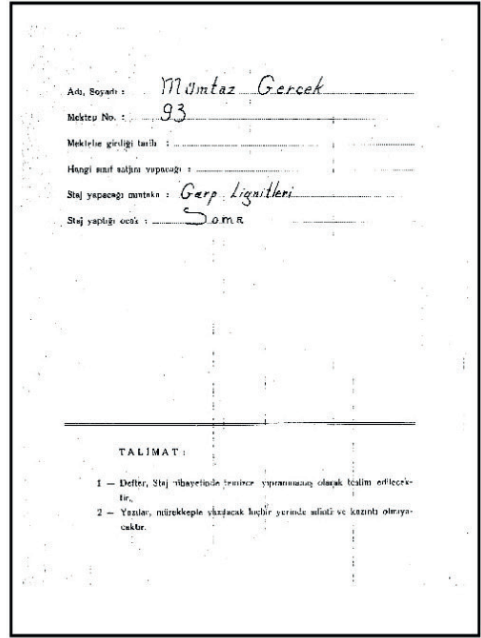
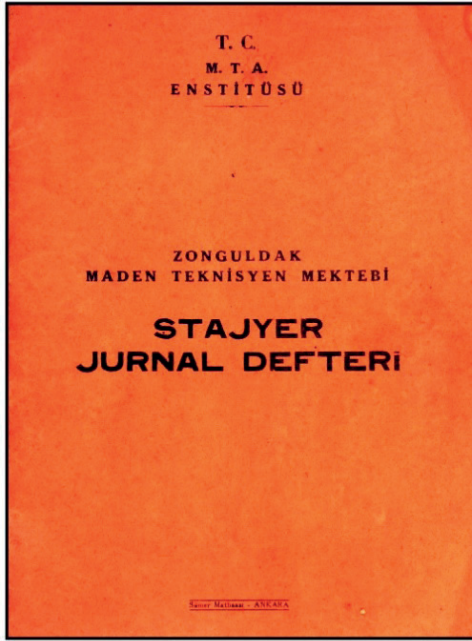
31 Zaman, *Kömürün Çocukları*, 157 – 159.

Şekil 12. Maden Teknisyen Okulu öğrencileri ocak içinde çalışırken
(*Erkek Teknik Öğretim*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 1949, 37).

Elimizde Maden Teknisyen Mektebi öğrencilerinden 93 numaralı Hasan Mümtaz Gerçek'in 1945 yazında Garp Linyitleri Soma İşletmesi'nde yaptığı staja ilişkin staj defterinin bir örneği bulunmaktadır. Burada öğrencinin hangi çalışmaları yaptığı, yapılan çalışmaların gündelik olarak deftere nasıl işlenip onaylatıldığı, stajın hafta tatili olmaksızın sürdüğü ve öğrencinin işletmeye ilişkin olarak çıkardığı harita, kroki ve çizimler görülmektedir. (Şekil 13 ve 14).

Mektep : *Garp Linyitleri*
Okul : *Soma*
Servisi : *2B*

BİRİNCİ AY İKİNCİ ONBEŞ

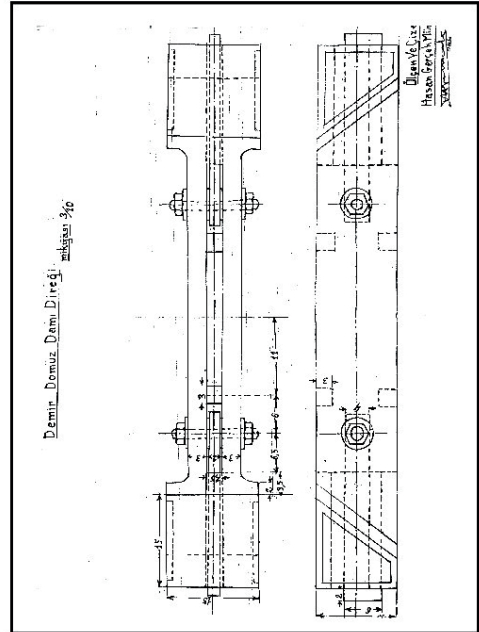
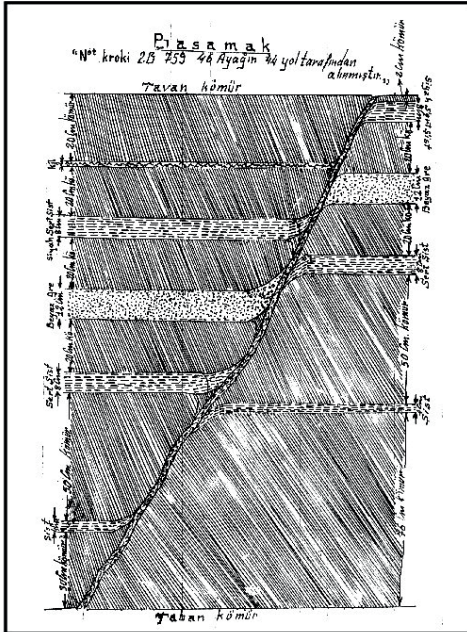
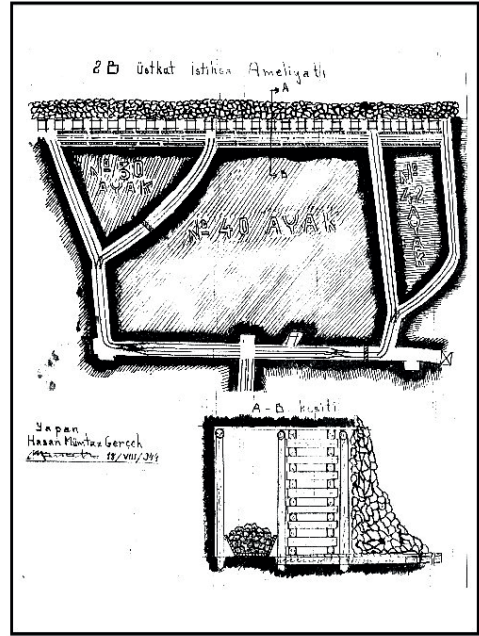
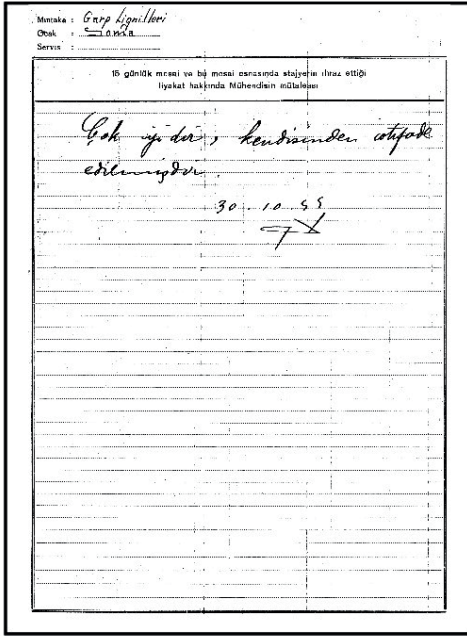
Talebesinin staj yaptığı		Gördüğü ve Öğrendiği	Mühendis inzaatı
Tarih	Gün		
17	Perşembe	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
18	Cuma	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
19	Cumartesi	Özgenin yapıldığı yerden birinci sınıfın 2. sınıfına girer. 2. sınıfın 2. sınıfına girer. 2. sınıfın 2. sınıfına girer. 2. sınıfın 2. sınıfına girer.	✓
20	Pazar	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
21	Pazartesi	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
22	Salı	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
23	Çarşamba	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
24	Perşembe	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓

Mektep : *Garp Linyitleri*
Okul : *Soma*
Servisi : *2B*

ÜÇÜNCÜ AY İKİNCİ ONBEŞ

Talebesinin staj yaptığı		Gördüğü ve Öğrendiği	Mühendis inzaatı
Tarih	Gün		
25	Perşembe	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
26	Perşembe	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
27	Cuma	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
28	Cumartesi	2B - Dil hatta Ripetörlerin yapışması mesafesi alınır. 100'le ölçülür. ölçülür. gözetiminde birinci sınıf tahsil olunur.	✓
29	Pazar	Çevre temizliği hakkında	✓
30	Pazartesi	Kıbrıs yapımı	✓
31	Salı		

Şekil 13. 1945 yazında Garp Linyitleri Soma İşletmesi'nde staj yapan 93 numaralı Hasan Mümtaz Gerçek'in staj defterinin kapağı, başlangıç sayfası ve sorumlu mühendis tarafından parafı günlük çalışmalar (Mümtaz Gerçek'in oğlu tarafından yazara verilen fotokopiden, yazarın arşivi).

Şekil 14. 1945 yazında Garp Linyitleri Soma İşletmesi'nde staj yapan 93 numaralı Hasan Mümtaz Gerçek'in staj defterinin son sayfası ve yaptığı çizimlerden örnekler (Mümtaz Gerçek'in oğlu tarafından yazara verilen fotokopiden, yazarın arşivi).

Sınavlar ve sınıf geçme

Öğrenciler her ay sonunda bütün derslerden yazılı yoklamaya tabi tutulurlar. Sorular yalnız o ay anlatılanlara ait olmayıp daha önce okutulan konuları da kapsayabilir. Yoklama sınavlarında her dersten alınan notların ortalaması ile aynı derslerden genel sınavda alınan notun iki katının toplanıp üçe bölünmesi ile elde edilen not o dersin nazari sömestrenin başarı notunu oluşturur (M. 4).

Notlar 10 üzerinden verilir ve geçer not 6'dır. Not ortalaması 6 tutanlar 4 ve altındaki not aldıkları derslerden ikmale kalırlar. Not ortalaması 6'nın altında kalanlar sınıf geçemezler. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda toplam olarak iki kez sınıfta kalanlar (M. 6) ile son sınıfta ikinci kez başarısız olanlar (M. 8) okuldan çıkartılır.

Öğrencilerin sınıf geçmesi her iki sömestredeki çalışmasının sonucuna göre belirlenir. Ameli sömestrede başarılı olamayan veya süresini dolduramayan öğrenciler nazari sömestrede başarılı olsalar da sınıf geçemezler (M. 3/F).

Şekil 15. 1930'lu yıllar ile 1940'lı yılların ilk yarısında orta ve yüksek öğrenim öğrencileri yaz tatillerinde askeri eğitim kampına alınırlar ve daha sonra askere gittiklerinde bu süreler eğitim sürelerinden düşülürdü. Burada Maden Teknisyen Mektebi öğrencilerinin askeri eğitimleri sırasında ouşturdukları birlik görülmektedir (Yazarın arşivi).

Bitirme sınavı “her dersin muallimi ve İktisat Vekâleti tarafından seçilecek iki mümeyyiz huzurunda” yapılır. Mezun olabilmek için her dersten sözlü ve yazılı olarak yapılan bu sınavlarda başarılı olmak şarttır. Geçer not 6 dır. Genel ortalaması 6 veya daha yüksek olanlar 6 dan düşük not aldıkları derslerden ikmal sınavına girerler (M. 8). Okulu başarı ile bitirenlere “Maden Teknisyeni” unvanı verilir (M. 9).

Esas Talimatname’de mezuniyet bu biçimde kurala bağlanmış olmakla birlikte uygulamada farklılık vardır. Buna göre, bitirme sınavlarında başarılı olanlar “teknisyen namzedi” adı altında ocaklarda staj yapıp “evvelce her öğrenciye seçilerek verilen mevzulara ait etüt raporlarını öğretim heyetine kabul ettirdikten sonra okul idaresince tespit edilen günde Ekonomi Bakanlığınca seçilen iki üyenin bulunduğu bir kurul huzurunda sözlü bir imtihana tabi tutulurlar. Bu imtihanda muvaffak olanlara (Maden Teknisyeni) diploması verilir”.³²

Öğrenciliğe giriş: Okula öğrenci olabilmek için Türk vatandaşı olmak, iyi hal ve ahlâk sahibi olmak, tam sağlıklı ve “bünyesi tahsile ve madencilığe elverişli bulunmak”, en az ortaokul veya bir sanat okulu mezunu, 18 yaşını bitirmiş ve 25 yaşını geçmemiş olmak ve giriş sınavlarında başarı kazanmak gereklidir (M. 40). (Şekil 16 ve 17).

Devam ve disiplin: “Nazarî her sümestri zarfında devam nisbeti 2/3 tür. Hastalık dahi olsa, bundan az devam eden talebe imtihana giremez ve sınıf geçemez” (M. 7). “Tedrisatın başladığı tarihten itibaren makul mazereti olmaksızın bir ay müddetle mektebe devam etmeyenlerin kayıtları silinir” (M. 41). Öğrenciler okulun düzenine ve yönetmeliklerine uymak, yöneticilere ve öğretmenlerine saygılı davranmak ve itaat etmek, derslerine düzenli olarak devam etmek ve çalışmak, arkadaşlarına karşı terbiye ve nezaketle davranmak, “velhasıl her hususta salim ve dürüst bir hattı hareket takip eylemek vazifesi ile mükelleftir” (M. 38). Öğrenciler her yerde öğrencilik şeref ve haysiyetine uygun davranmak, temiz ve düzgün kıyafette gezmek ve kendilerine verilen yer ve eşyayı iyi korumak zorundadırlar (M. 39).

32 “Maden Teknisyen,” 312. Aynı uygulama 1949’da yayınlanmış olan *Erkek Teknik Öğretim* (Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 1949) adlı kitapta “IV. Sınıfta bulunan öğrencilerden öğretim yılı sonunda yapılan imtihanlarda başarı gösterenlere tasdikname verilir. Ocaklarda altı ay teknisyen namzedi sıfatıyla başarılı staj gördükten sonra etüt raporunu hazırlayan ve yapılan imtihanlarda muvaffak olanlar (Maden Teknisyeni) diploması alırlar” denilerek konuya açıklık getirilmektedir [*Erkek Teknik Öğretim*, 35].

Devre: XII

Zonguldak Maden Teknisyen

Talebinin				Henüz mektepte değil ve elindeki şahadetname veya diploması		Balıkdere sınıf ve numarası			Velisinin			
Adı ve Soyadı	Babasının adı	Memleketi	Doğum	Tarih	No. sı	Derece	Sınıf	No. sı	Dahil tarihi	Adı ve Soyadı	Mesleki	Mufassal Adres
Ab. Şaban	Abdullah	Hosova	1930	1930	333	Diploma			477	Fatih	Köle	Zonguldak'ta Köle Zonguldak
Ab. Şaban Çamcıoğlu	Yusuf	Çamcıoğlu	1930	1930	1002	Diploma			478	Emel Mustafa	Diploması	Eğilim İktisadi Çiftlikçilik Eğilim / İktisadi
Yusuf Şaban	Abdullah	Zonguldak	1930						479	Abdullah Şaban	Tobacısın	Bekirpaşa Talahana Zonguldak
Ab. Şaban	Abdullah	Çamcıoğlu	1930						480			
Yusuf Şaban	Abdullah	Çamcıoğlu	1930						481	Abdullah Şaban	Mimar	Ekilpaşa Fındık Tarım Sat Kuşçuluğu Tirelik

Mektebi Talebe Künye Defteri

Tahhüt senedinin			Kefilinin			Mektebi terk sebebi		Mezuniyet Şahadetnamesinin			Mülâhazat	Fotograf
Noterliği	Tarih	No. sı	Adı ve Soyadı	Mesleği	Mufassal Adres	Tarih	Sebepleri	Tarih	No. sı	Derece		
								27 Temmuz 1944	4/1	77	Mühendislik Kurusu II D.B. No 2 1930	
								27 Temmuz 1944	2/2	77	Mühendislik Kurusu I D.B. No 2 1930	
								27 Temmuz 1944	3/3	77	Mühendislik Kurusu II D.B. No 2 1930	
								5 Mayıs 1943	Tarih adına			
								5 Mayıs 1943	Tarih adına			

Şekil 16. Maden Teknisyen Mektebi öğrenci kayıt defterinden bir sayfa
(Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi arşivi).

Şekil 17. Maden Teknisyen Mektebi'nin ilk öğrencilerinden olup halen üçüncü sınıfta bulunan 10 numaralı Zihni Arıkan'na 10 Şubat 1943 tarihinde verilmiş olan kimlik (Yazarın arşivi).

Disiplin kurallarına uymayan öğrencilere disiplin suçunun ağırlığına göre müdür tarafından sözlü olarak “ihtar” veya yazılı olarak “tekdîr”, İnzibat Heyeti tarafından “muvakkat tard [geçici çıkartma]” ve M.T.A. tarafından “kat’î tard [kesin çıkartma]” disiplin cezaları verilir (M. 47).

Kurallara uymayanların cezalandırılmasına karşılık başarılı olanlar da ödüllendirilir. “Nazarî ve amelî mesaieleri esnasında hüsnü halî ve muvaffakiyeti görülen talebeye Tedris Heyeti karârile ocak ve işletmelerde kazandığı ücretin yüzde yirmisine kadar nakdî mukâfat [parasal ödül] verilebilir” (M. 49).

İaşe ve ilbas [Beslenme ve giyim]: Öğrencilere her yıl kasketi ile birlikte bir takım okul üniforması, spor elbisesi, ayakkabı, altı kat çamaşır, altı çift çorap, altı tane mendil, ocakta kullanılmak üzere bir işçi elbisesi ile ayakkabı ve iki yılda bir palto verilir (M. 45/a).

Öğrencilere öğrenim süresince ve yalnız nazarî sômostrelere özgü olmak üzere her ay 6 lira cep harçlığı verilir (M. 3/G). Amelî sômostreler “müddetince talebe madenlerde ve maden sanayii işletmelerindeki kazancı ile geçinir” (M. 3/B). “Amelî sômostreler esnasında müesseseler talebeye liyakatine göre gündelik tahakkuk ettirecekse de asgarî yevmiye 120 kuruş olacaktır” (M. 3/C).

“Öğle ve akşamları ikişer kap yemek verilecek ve haftada ayrıca iki defa tatlı ve bir defa da börek ilâve edilecektir. Kuru ve yaş meyva tatlı yerine verilebilir. Bundan başka sabah kahvaltılarında çayla beraber peynir ve zeytin verildiği gibi, bunlar yerine çorba da verilebilir” (M. 45/b). “Talebe muallimi refakatinde olarak maden ocaklarını ziyarette veya fennî tetkik seyahati yaptıklarında iaşeleri tutarı olan bedel ya kendilerine verilir veyahut bu bedel ile mezkûr mahalde iaşeleri temin olunur” (M. 46).

Sağlık: Öğrencilerin sağlık sicilleri okul hekimi tarafından tutulur (M. 32). “Talebenin sıhhî durumu her iki ayda bir umumî muayeneye tâbidir ve bu vaziyet talebenin sıhhî durumu hakkında tutulacak defterine her talebe için ayrı ayrı kaydolunur” (M. 43). “Gerek hastalık ve gerek istirahat dolayısıyla mektepte kalması muvafık görülmiyecek talebeye sıhhî teşkilâtın lüzum gösterdiği müddetçe mezuniyet [izin] verilir” (M. 44). (Şekil 18).

E. K. I.
SAĞLIK TEŞKİLATI
MERKEZ HASTANESİ

SIHHİ HEYET RAPORU

Rapor No. : 4367 Boy : 1,56 Göğüs :
Tarihi : 24/9/1948 Ağırlık : 42,700 Protokol No. :

Soyadı : Oğuz Bölge : Merkez
Adı : Şakir İş yeri : M. Okulu
Baba adı : Temel İş : Talebe
Doğum : 932 Kütük No. :
Kazası : Balan Cüzdan No. :
Köyü : # 1 inci muayene

Nereden geldiği : M.T.Okulu Ma.lüğünde 23/9/1948 T.ve 1161 sayılı yazma ile sihhi hey'ete.

E. K. I. Model No. 460489	Mutalea ve Teşhis	SAĞLAM
Karar	Y.C.	mesen okuluna girebilir.

Sihhi Hey'et reisi Göz Mt. Mericiye Mt. - Hissiyeye Mt. Dahiliye Mt.
Kulak B.B. Mt. 1118 1117 1118 1118 1118 1118
Dr. J. ... Dr. G. ... Dr. Op. ... Dr. İ. ... Dr. İ. ...
Yürsekul Keskinel Keskinel Keskinel Keskinel Keskinel Keskinel
izinli

Dr. ...
Dr. ...

13

Şekil 18. Maden Teknisyen Mektebi öğrencisi Şakir Oğur'a Ereğli Kömürleri İşletmesi Sağlık Teşkilatı Merkez Hastanesi tarafından verilmiş olan 23 Eylül 1948 tarihli Sıhhi Heyet Raporu (Yazarın arşivi).

Mecburî hizmet: “Mektep mezunları, İktisat Vekâletinin göstereceği mahallerde ve maden sanayii işlerinde beş sene müddetle çalışmağa mecburdur” (M. 2). Öğrenciler ancak öğrenimlerini sürdürmelerine engel bir sağlık nedeninin varlığının sağlık kurulu raporu ile belgelenmesi durumunda M.T.A. nın onayı ile okuldan ayrılabilirler. Öğrenciler bundan başka bir nedenle okuldan ayrılamazlar. Okula girişte öğrenciden veya velisinden veyahut vasisinden mecburî hizmetini yapmadığı veya öğrenimini bıraktığı veyahut talimatname uyarınca kaydı silindiği takdirde öğrenim süresince kendisine yapılan masrafı faizi ile birlikte ödeyeceğine dair noterden tasdikli bir taahhütname alınır (M. 37). (Şekil 19 ve 20).

T. C.

M.T.A. ENSTITÜSÜ

MADEN TEKNİSYEN MEKTEBİ

P. K. 30 Telefon : 61

No: 83

Cemal Oğur Zonguldak 15 Aralık 1949

Savaş Mahallesi Düz Sokak Özü :

No: 38

İ S K E N D E R U N

Velisi bulunduğunuz Mektebimizin (.. Teknisyen ..) Kısmı (..) ci sınıf talebesinden (.. 493 ..) Nu. lı (.. Şakir Oğur ..) dan mektep Talimatnamesine tevfikân verilmesi icap eden taahhütname alınmış ve mütemmimi olan kefalet senedi iliştilerle gönderilmiştir.

Bu senedin tarafınızdan imzalanarak ve oraca notere tasdik ettirilerek en çok 15 gün içinde Mektebimize geri gönderilmesini rica ederim.

Not: 15 gün zarfında gönderilme- M. T. Mektebi Müdürü
diği takdirde öğrencinin
kayı silinecektir.

M. T. A. Nu. 67 13

Şekil 19. Maden Teknisyen Mektebi öğrencilerinin okuldan ayrılmaları veya mecburi hizmete gitmemeleri durumunda kendilerine yapılmış olan masrafın geri ödenmesini sağlamak için velilerinden noterden tasdikli kefalet senedi alınmaktadır. Maden Teknisyen Mektebi Müdürlüğü'nün buradaki 15 Aralık 1949 tarihli yazısı ile birinci sınıf öğrencisi 493 numaralı Şakir Oğur'un velisinden kendisine gönderilen kefalet senedini noterden onaylatarak 15 gün içinde geri göndermesi istenilmektedir (Yazarın arşivi).

Şekil 20. Maden Teknisyen Mektebi birinci sınıf öğrencisi 493 numaralı Şakir Oğur'un velisinin verdiği noterden onaylı kefalet senedi (Yazarın arşivi).

Bir gazetecinin okul konusundaki izlenimleri

Gazeteci Niyazi Acun 1947’de Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi’ni ziyaret etmiştir. Yüksek Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi’nin kapatılmasının yanlılığı üzerinde uzun uzun durarak okulun yeden açılmasını önermektedir. Bu okulun binalarında faaliyet gösteren Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi konusundaki gözlemlerini aşağıdaki şekilde aktarmaktadır:³³

Okul binasını geziyoruz. Okulun faaliyet sahası çok geniş, büyük iki laboratuvarı var: 1 – Kimya, 2 – Fizik. Okulun bu yeni laboratuvarları havzanın en zengin ve en hassas aletleriyle mücehhez bulunuyor. Bütün bu teçhizat “Yüksek Maden Mühendis Mektebi” açılırken alınmış. Çok iyi muhafaza edilmiş ve ediliyor...

Mineraloji Salonu: Salona girdiğim vakit ortada camlı büyük dört beş sıra dolaplarda büyük bir itina ve ilmî bir tasnifle yerleştirilmiş olan çok zengin koleksiyonlara şöyle bir baktım. Bu koleksiyonlar diyebilirim ki, belki bugün Avrupa kıtasında dahi yoktur. – Harb, darp içinde Avrupa’da akademik ilmî müesseseler harap olmamış ise yoktur diyemeyiz. – Yalnız şurasını memnuniyetle kaydedebilirim ki, Balkanlarda ve Yakın Doğuda bir eşi bulunmayan taş, mineral ve fosil koleksiyonuna malik oluşu göğsümüzü kabartacak bir varlıktır.

Salon duvarlarını aynı zamanda süsliyen dört zamanı gösteren tablolar, taş, toprak, nebat, hayvan ve ilk kuş, ilk hayvan nümuneleriyle dolu olan bu salon M.T.A. nın yeniden kuracağı yüksek maden mühendisleri için en modern bir çalışma salonu olacaktır.

Hâkim bir tepe üzerine kurularak Karadeniz’in sularına Türk maden ilminin ışığını aksettiren okul beş binaya sığdırılmıştır. Bunlardan birisi idare ve lojman, ikincisi dersaneler, üçüncüsü yatakhane ve laboratuvarlar, dördüncüsü jimnastikhane ve kapalı spor salonu – aynı zamanda karbonifer etütleri yazıhanesi, beşinci bina atelyesidir (Şekil 21).

Yatakhane ve yemekhaneleri bol ışıklı tertemizdir. Okul talebeleri bugün madenlerde ders görmeğe gittiklerinden okulda tedrisat göremedik. Yalnız kimyahane ve laboratuvarlar çalışmakta idi.

Okulun atelyesinde marangozluk, tesviyecilik ve motörcülük dersleri de gösterilmektedir. Madencilik için lâzım olan bu tedrisatı talebeye esaslı surette göstermek için vinç, dinamolar, yer altında lâzım olan makineler; birçok motörlerin maktaı açılmış.

Okulun her ihtiyacı fazlasiyle temin edilmiştir. Okul kurulurken gençlerin stadyumu da yapılmış....

Mineraloji salonunda çok zengin koleksiyonlar karşısında dünyanın beş zamanının bir sinema şeridi seyrederek okulun ideolojisini bir kere daha anlamış oldum.

33 Niyazi Acun, *Toprakaltı Servetlerimiz – “Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü” Çalışmaları* (İstanbul: Sinan Basımevi, 1947), 74 – 76 ve 86 – 87.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün büyük ihtimam ve gayretleriyle yüzümüzü güldüren ve madencilliğimize renk ve kuvvet veren bu müessesenin istikbali madenlerimiz kadar parlak ve ebedidir.

Şekil 21. Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi binalarının 1949'daki görünümü. Eski binalara 1942'de atölye binası ve 1945'da kapalı spor salonu eklenmiştir. (*Erkek Teknik Öğretim*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 1949, 34).

Maden Teknisyen Mektebi ve Spor

Başta futbol olmak üzere spor 1924'de açılmış olan Maden Mühendis Mektebi'nden itibaren Zonguldak'ta kurulmuş olan bütün madencilik okullarında olduğu gibi Maden Teknisyen Mektebi'nde de önemli bir yere sahiptir.³⁴

Yurdumuzun sanayi şehri Zonguldakta bulunan Maden Teknisyen Okulu henüz pek genç yaşında bulunmasına rağmen, çok hummalı bir çalışma ile memlekete teknik elemanlar yetiştirmekte olduğu kadar genç ve gürbüz madenci öğrencilerini okulun önünde bulunan spor sahasında disiplinli ve mükemmel bir sportmen olarak ta hazırlamaktadır. Okulun ayrı ayrı branşlarda muvaffakiyetler kazanmış, halen de her müsabakaya iştirak edebilecek formda futbol, boks, güreş ve atletizm takımları mevcuttur. Okulun geniş spor salonundaki bol ve çeşitli spor malzeme ve takımları öğrencilerin faydalanmasına hazır bulundurulmaktadır.

Okul ilk açılış senesinde Zonguldakta yapılan bütün müsabakalara iştirak etmiş, iyi dereceler almış olduğundan Zonguldak bölgesini temsilen Bursa atletizm birinciliğine

34 "Maden Teknisyen," 314 – 316.

iştirak eden takıma beş atlet vermiştir. Yine o sene ferdî birinciliklerde Hüseyin Öztekin 400 m sürat koşusunda Türkiye birinciliğini kazanarak mektebin spor köşesine şerefli bir bayrak hediye etmiştir.

İkinci sene atlet adedi iki misline çıkmış, bu meyanda diğer branşlarda da çalışma bir misli artmıştır. 19 Mayıs bölge atletizm müsabakasına 25 atletle iştirak edilerek birincilik kupası kazanılmış ve Bursaya giden bölge takımına bu defa altı atlet verilmiştir,

Üçüncü sene mektepte spor hızla gelişerek atlet adedi 50 yi geçmiş 100 – 200 metrede rekorlar kırılmış, 100 m manialı koşuda mektep rakipsiz kalmıştır.

1944 senesi atletizm müsabakalarında Teknisyen Okulu sahaya kuvvetli bir kadro ile çıkarak okulda sporun şahsa münhasır bir kabiliyet eseri olmadığını, her öğrencinin aynı ciddi önemle spora çalıştırıldığını göstermiştir.”

Forması açık ve koyu mavi olan Teknisyen Okulu futbol takımı 1950’de Teknik Spor adı altında birinci amatör kümeye katılmıştır.

Zonguldak Maden Teknik Okulu’nun Kurulması

Maden Teknisyen Okulu’nun Kapanışı ve Dönüşümü

1940’lı yılların sonlarına gelindiğinde Maden Teknisyen Okulu’nun Millî Eğitim Bakanlığı’na devri konusu gündeme gelmiştir. Bu konuda 20 Nisan 1948’de verilen kanun tasarısı aradan sekiz ay geçtikten sonra 5284 sayılı “Zonguldak Maden Başçavuş Okulu ile Maden Teknisyen Okulunun Millî Eğitim Bakanlığına devri hakkında Kanun” 27 Aralık 1948’de TBMM’nde görüşülerek kabul edilmişti. [EK 9]. 1 Ocak 1949 tarihinden itibaren yürürlüğe giren bu kanunun 1. maddesi ile “Maden Tetkik ve Arama Enstitüsüne bağlı Zonguldak Maden Başçavuş Okulu ile Maden Teknisyen Okulu, bina ve eklentileri, eşyası, makine ve aletleri, her çeşit ders gereçleri ve bütün hak ve vecibeleriyle Millî Eğitim Bakanlığına devredilmiştir.”

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Başçavuş Okulu kapatılarak bunun yerine Zonguldak Erkek Sanat Enstitüsü’nde bir “Madencilik Şubesi” açılmıştır.

Zonguldak Maden Teknik Okulu’nun kuruluşu

Maden Teknisyen Okulu’nun Millî Eğitim Bakanlığı’na devrinden sonra okula yeni bir şekil verilmesinin söz konusu olması üzerine büyük çoğunluğu Zonguldak’ta çalışmakta olan bu okuldan mezun maden teknisyenlerinin örgütlenip bir baskı grubu oluşturarak kendilerine mühendis unvanı verilmesi için talepte buldukları anlaşılmaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi Zonguldak milletvekili Sabri Koçer (1909 – 1995) TBMM Başkanlığı’na verdiği bir sözlü soru önergesinde Maden Teknisyen Okulu’nda mühendislik dersleri okutulmasına karşılık

mezunlarına teknisyen unvanının verildiğini, bu unvanın çok genel olduğunu ve madenlerde çalışan tüm teknik personeli kapsadığını belirterek bu okulun mezunlarına mühendis unvanı verilmesi konusunda ne düşünüldüğünü sormuştur. TBMM'nin 6 Haziran 1949 tarihli toplantısında bu soru önergesini cevaplayan dönemin Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu ortaokul mezunlarını alan Maden Teknisyen Okulunun kısa bir süre içinde lise mezunlarını alan ve maden mühendisi yetiştiren bir Teknik Okul olarak düzenleneceğini, teknisyenlerin durumlarının bu geçiş döneminde düzenlenebileceğini, 1937'de İstanbul'daki Nafia Fen Mektebi'nin Teknik Okul'a dönüştürülmesinden sonra eski mezunlar için kurslar açılarak bunlara mühendis unvanı verildiğini ve benzer bir uygulamanın da burada yapılabileceğini belirtmiştir. Bu cevaptan tatmin olmayan Sabri Koçer yeniden söz alarak Maden Teknisyen Okulu'nda mühendislik derslerinin okutulduğunu tekrarlayarak mezunlarına doğrudan mühendislik unvanının verilmesini istemiştir.³⁵ [EK 10].

Zonguldak Maden Teknisyen Okulu'nun Millî Eğitim Bakanlığı'na devrinden sonra 1949'da yeni öğrenci alınmamış ve aynı yıl maden mühendisi yetiştirmek üzere dört yıllık Zonguldak Maden Teknik Okulu açılmıştır. Teknisyen Okulu'nun ikinci sınıf öğrencileri bu okulun birinci sınıfına ve üçüncü sınıf öğrencileri de ikinci sınıfına aktarılmıştır. Teknik Okul ilk mezunlarını Teknisyen Okulu'ndan gelen öğrencilerle 1951 – 1952 döneminde vermiştir.³⁶

Teknik Okul'un açılmasıyla birlikte Teknisyen Okulu mezunları için bir yıllık kurslar açılmış ve bu kursları bitirenlere de maden mühendisi diploması verilmiştir. Teknik Okul'un diploma defterine göre bu kurslardan 1951'de 46, 1952'de 9, 1953'de 16, 1954'de 85 ve 1955'de 74 kişi olmak üzere 230 kişi mezun olarak maden mühendisi diploması almıştır.³⁷ (Şekil 22 ve 23).

35 *T.B.M.M. Tutanak Dergisi* (Dönem VIII/Cilt 20), 305 – 306.

36 Teknisyen Okulu'ndan Teknik Okul'a aktarılan altı öğrenci başarısız olmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi'nin 15 Ocak 1954 tarihli yazısı uyarınca bu öğrenciler teknisyenlik sınavına alınmışlar ve başarıları üzerine kendilerine “maden teknisyeni” unvanı verilmiştir.

37 Zaman, *Kömürün Çocukları*, 172. Ancak “Zonguldak Maden Teknik Okulu kurs mezunu mühendislerin listesidir” başlığı altında gerek kendisinin yayınladığı (s. 170 – 171) ve gerekse arşivde bulunan onaylı listelerde 226 kişinin adı bulunmaktadır. [EK 11]. Bu kişilere verilen maden mühendisi diplomalarında normal öğrencilere verilenlerden farklı olarak kurs mezunu oldukları belirtilmiştir. Kurs mezunu maden mühendislerinden 27 kişi ve Teknik Okul mezunlarından da 50 kişi olmak üzere toplam 76 kişi düzenlenmiş olan diplomalarmı gelip almadıklarından bunlar günümüze kadar arşivde kalmıştır.

Şekil 22. Açılan kursu 1950’de iyi derece ile bitiren Ahmet Gökçü’ye verilen 8 Aralık 1950 tarihli “maden mühendisi” diploması (Zonguldak Maden Teknik Okulu arşivi).

Şekil 23. Maden Teknik Okulu’nu 1956 – 1957 döneminde orta derece ile bitiren Lütfullah Yazar’a verilen 6 Mart 1958 tarihli “maden mühendisi” diploması (Zonguldak Maden Teknik Okulu arşivi).

Sonuç

Türkiye’de 1930’lu yılların ortalarından itibaren madencilğin hızla gelişmesi karşısında gerek mevcut madenlerin işletilmesi ve gerekse maden arama işleri için çok sayıda maden mühendisine ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Maden mühendislerine şiddetle ihtiyaç duyulan bölgelerden biri de Zonguldak kömür havzasıdır. Bunun sonucunda maden mühendisliği öğrenimi görmek üzere yurt dışına sürekli öğrenci gönderilmektedir. Bu bakımdan henüz İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi’nin de açılmadığı bir dönemde maden mühendisi yetiştirmek üzere Zonguldak Maden Teknik Okulu’nun açılması doğrudur. Ancak, madenlerde mühendisten fazla mühendisler ile işçiler arasında görev yapacak değişik düzeyde ara elemanlara ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere ilkökul öğrenimi üzerine dayanan Maden Başçavuş Okulu ile ortaokul öğrenimi üzerine dayanan Maden Teknisyen Okulu açılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı bu ara eleman ihtiyacını anlayamamış ve bu okulları derhal kapatma yoluna gitmiştir. Burada bir soru ortaya çıkmaktadır: Bu okullar kapatılsın diye mi Millî Eğitim Bakanlığı’na devredilmiştir?

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan ve siyaseten de desteklenen ikinci hata Maden Teknisyen Okulu’nda okutulan derslerin maden mühendisliği öğretiminde okutulan derslerle aynı olduğu safatasından yola çıkarak ortaokul mezunu Maden Teknisyen Okulu öğrencilerinin lise mezunlarının alındığı Maden Teknik Okulu’nun birinci ve ikinci sınıflarına aktarılmasıdır. Bazı derslerin adları aynı olmakla birlikte bunların ortaokul mezunlarını alan Maden Teknisyen Okulu’ndaki içerik ve düzeyleri ile mühendislik öğretimindeki içerik ve düzeyleri arasında önemli farkların olduğu açıktır.

Madenlerde ihtiyaç duyulan mühendislerin altındaki ara teknik elemanları yetiştirmek üzere açılan Maden Teknisyen Okulu mezunlarının hemen tümünün kısa sürede mühendise dönüştürülmesiyle beklenen amaca ulaşamamıştır. Maden çavuşu, maden başçavuşu ve maden teknisyeni gibi ara teknik eleman ihtiyacı sürekli olarak varlığını koruduğundan ileriki yıllarda Ereğli Kömürleri İşletmesi tarafından meslek içi eğitim ve kurslarla bu ihtiyaç karşılanmaya çalışılmıştır.

EK 1

Yüksek Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi Maden Meslek Şubesi Talimatnamesi [*Yüksek Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi Talebe Rehberi* (İstanbul, 1931), 90 – 91]

1 – Madenlere Jeometir ile Baş çavuş yetiştirmek üzere Yüksek Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi'nde bir Maden Meslek Şubesi açılmıştır.

Maden Baş çavuşları maden mühendislerinin maiyetinde çalışırlar. Jeometirler, bir madenin dahil ve haricinin haritasını alabilen fen memurlarıdır. Bu iki ihtisas aynı zamanda tahsil edilir.

2 – Bu şube dahi leylî ve meccanî olup tahsil müddeti iki senedir.

3 – Birinci senesine kabul edilmek için,

- a. Türkiye tebasından ve hüsnü hal ashabından olmak,
- b. 18 yaşından küçük ve 25 ten büyük olmamak,
- c. Vücudu madenlerde bilfiil çalışmağa müsait yani gürbüz olmak lâzımdır.

4 – Orta mektep ve ya bu derece mektep mezunları imtihansız kabûl olunurlar.

İlk tahsilden sonra üç sene tahsil edip şehadetname ve ya tasdikname almamış olanlar Hesap [Aritmetik], Müstevi hendese [Düzlem Geometri], Fizik (Cazibe [Çekim]), Hararet [Isı] ve Kimya (Şibih maadin [Ametaller]) den imtihana kabul olunurlar.

5 – Taliplerin adedi kadroyu geçerse müsabaka imtihanı yapılır.

Bu imtihanların mahal ve zamanı icrası gazetelerle ilân edilir.

6 – Talebe her sene beş ay ders takip eder, beş ay da madenlerde bilfiil çalıştırılır.

7 – Mektepte atideki dersler tedris olunur:

1 inci senede: Hesap [Aritmetik], Cebir, Hendese [Geometri], Müsellesat [Trigonometri], Fizik, Kimya, Sinaî Mihanik [Mekanik], Madeniyat [Mineraloji], Maadin işletmesi, Resim, Fransızca.

2 inci senede: Arziyat [Jeoloji], Maadin işletmesi, Topografya, Sinaî mihanik, Sinaî elektrik. Resim [Teknik Resim], Fransızca, Maadin kanunu ve zabıtası, Hıfzıssıhhat.

8 – Mezunlar hükümete mecburî hizmetle mükellef değildirler.

9 – Kayıt muamelesi 20 Ağustos'a kadar devam eder.

10 – Talip olanlar bir istidaya raptten altı foto, nüfus tezkeresi, tahsil, aşî ve hüsnü hâl şehadetnamesi ile numunesi veçhile bir sıhhat raporunu Zonguldak'ta Yüksek Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi Müdürlüğüne göndermelidirler.

11 – Maden Meslek Mektebi'ni ikmâl edenler lise şehadetnamesi almadıkça Yüksek Maadin ve Sanayi Şubelerine kabul edilemezler.

12 – Tedrisata 1 Teşrinievvelde [Ekimde] başlanır. Kabûl edilenler 30 Eylül akşamı mektepte bulunmalıdırlar. Bu tarihte mektebe gelmeyipte mazeretlerini bildirmeyenlerin yerine bir hafta sonra başkaları alınır.

13 – Mühendislik Şubesinin diğer mevadî bu şubeye aynen tatbik olunur.

EK 2
Maden Tatbikat Mektebi'nin günlük zaman çizelgesi
(Yazarın arşivi)

Günlük Mesai programı

<u>Saat</u>	
6.00	Kalkma
6.00 - 6.30	Giyinme
6.30 - 7.00	kahve altı
7.00 - 7.30	İstiklal Marşı & Müzik)
7.30 - 9.00	Mütela
9.00 - 9.15	Teneffüs
9.15 - 10.00	1 nci Ders
10.00 - 10.15	Teneffüs
10.15 - 11.00	2 nci Ders
11.00 - 11.15	Teneffüs
11.15 - 12.00	3 nci Ders
12.00 - 00.00	Yemek
12.00 - 14.00	Teneffüs
14.00 - 14.45	4 nci Ders
14.45 - 15.00	Teneffüs
15.00 - 15.45	5 nci ders
15.45 - 18.00	Teneffüs
18.00 - 19.00	Mütela
19.00 - 00.00	Yemek
20 .00- 21.00	Mütela
21.00 - 00.00	yatma

17/3/938

MÜDÜR

EK 3

Zonguldak Maden Başçavuş Mektebi Talimatnamesi [Mustafa Nuri Anıl ve Nejdet Merey, *Türkiyede Maden Mevzuatı* (İstanbul: Tan Matbaası, 1942), 2: 28-30]

Mektebin gayesi ve mezunlarının mükellefiyetleri

Madde – 1: Mektep, maden işletmelerinde lüzumlu görülen amelî ve nazarı bilgiye sahip maden başçavuşu yetiştirir.

Madde – 2: Mektep mezunları İktisat Vekâletinin göstereceği maden ocaklarında veya mukavele ile bağlı buldukları işletmeler emrinde beş sene müddetle çalışmağa mecburdur.

Tahsil müddeti ve şekli

Madde – 3: Mektep leylî ve meccanî olup, talebenin maden ocaklarındaki amelî çalışma devreleriyle beraber tahsil müddeti üç senedir.

Her sene, biri amelî, diğeri nazarı olmak üzere iki sömestre ayrılmıştır.

Madde – 4: A : Amelî sömestirler:

a) Amelî sömestirler her sene en az dört aydır. Bu çalışma müddetince talebe madenlerdeki kazancı ile geçinir.

b) Mektep, talebenin amelî sömestirde yapacağı işleri bir programla tayin ederek, çalışacak talebeyi isim ve sınıflarile bir cetvel halinde her devre başlangıcında Zonguldak Mıntaka İktisat Müdürlüğü vasıtasile maden işletmelerine bildirir.

Talebenin çalıştırılacakları maden müesseselerinin alâkadar memurları bu programın tatbikine itina edeceklerdir.

c) Maden işletmeleri, amelî sömestirler esnasında talebeye liyakatlarına göre gündelik tahakkuk ettireceklerse de, asgarî yevmiye birinci sınıf için 100, ikinci ve üçüncü sınıflar için 120 kuruş olacaktır.

Şu kadar ki madenlerden gönderilip mektebe kabul edilmiş olanların, bu talimatname hükümleri fekinde menfaat teminine matuf ve işletme idareleriyle münakit mukaveleleri carî olacaktır.

d) Talebe, maden ocaklarında diğeri işçilerin bağlı oldukları şartlara ve iş müddetlerine tâbi tutulacak ve ayrı koşullarda yatırılarak gerek mesai, gerek tavir ve hareketleri hususî bir nezaret altında bulundurulacaktır.

e) Amelî mesai sırasında her talebe, çalıştığı her günün nasıl geçtiğini, o esnada neler yapıp neler öğrendiğini aynı akşam kendi jurnal defterine kaydederek ertesi akşam şefine imzalatmaya, her sömestir sonunda mektebe avdet etmeden evvel jurnal defterini müessese müdürlüğüne tasdik ettirmeğe mecburdur. Bu defterler her sene mektepçe talebe dosyasına konur ve onsuz sınıf geçilmez.

B : Nazarı sömestirler :

a) Birinci, ikinci ve üçüncü sınıfların nazarı sömestirleri 1 İkteşrin ve 1 Martta başlar, 20 hafta ders ve 2 hafta ders kesimi ve imtihanlar olmak üzere 22 hafta devam eder.

b) Her ders senesi iki devre olup, bu devrelerde mektebe alınacak talebenin adedi M.T.A. Enstitüsünce tayin olunur.

Madde – 5: Tahsil müddetince ve nazarı smestirelere münhasır olmak üzere talebeye her ay dört lira cep harçlığı verilir.

Madde – 6: Yalnız birinci sınıf talebesi nazarı smestrini mektebin Kozlu Őubesinde yapar, bu müddet zarfında amele gibi iaŖe ve ibate edilir.

Madde – 7: Talebeye her sene için kasketi ile beraber bir takım mektep üniforması ve spor elbisesi, ayakkabı ve bir defaya mahsus olmak üzere palto verilir. Bunlardan maada ocaklarda kullanılmak üzere her sene bir iŖi elbisesi, ayakkabı,  kat amaŖır, bir pijama, yarımŖar düzüne çorap ve mendil verilir.

Alınacak talebe

Madde – 8: En aŖađı 150 gün maden ocaklarında alıŖtıđını tevsik eden ilkmektep mezunları 9 uncu maddede yazılı Ŗeraiti haiz olmak Ŗartile tercihan mektebe alınır ve doğrudan doğruya birinci sınıf nazarı smestrine baŖlatılır.

Madde – 9 : Mektebe alınacak talebe aŖađıdaki Ŗartları haiz olmalıdır:

- Türk vatandaŖlarından bulunmak,
- İyi hâl ve ahlâk sahibi olmak,
- BulaŖıcı hastalıklarla mall olmamak, sıhhati tam olmak, zası noksan olmamak, bünyesi tahsile ve madencilığe elveriŖli bulunmak,
- İlkmektep mezuniyet vesikası ibraz etmek,
- 16 yaŖını bitirmiŖ ve 25 yaŖını gememiŖ olmak,
- Nüfus hüviyet czdamı ve dört adet vesika fotoğrafı vermek,
- Kabul imtihanlarında muvaffak olmak.

Mektepte okutulacak dersler

Madde – 10: A: Birinci sene :

Türkçe, yurtbilgisi, tarih ve coğrafya, hesap ve hendese, resim ve iŖ, maden iŖletmesi ve emniyet dersleri, tabiat bilgisi, sağlık bilgisi ve sıhhî yardım, beden terbiyesi, askerlik.

B: İkinici sene :

Türkçe, yurtbilgisi, tarih ve coğrafya, hesap ve hendese tatbikatı, fizik, kimya, teknik resim, teknoloji ve atölye, maden iŖletmesi, emniyet dersleri, sağlık bilgisi ve sıhhî yardım, beden terbiyesi, askerlik.

C: nc sene :

Türkçe, cebir ve riyaziye tatbikatı, maden iŖletmesi, emniyet dersleri, fizik, kimya, teknoloji ve atölye, makine, topografya, jeoloji ve mineraloji, ocak içi inŖaat ve tesisatı, meslek terbiyesi, mesleki mevzuat, beden terbiyesi, askerlik.

Öğretmenler

Madde – 11: Tedrisat, öğretmenler veya yardımcıları tarafından ifa edilir.

Öğretmenler veya yardımcıları Maden Teknisyen Mektebi tedris heyeti tarafından seçilir ve mektep müdürlüğünce inha edilerek M.T.A. Enstitüsünce tayin edilir.

Öğretmen veya yardımcı öğretmenlerin herhangi bir sebeple infisâli hususu tedris heyetinin müteleası üzerine M.T.A. ca kararlaştırılır.

Mütalea saatlerinde talebe ile beraber bulunmak ve kendilerini icap eden mevzularda tenvir etmek öğretmenin veya yardımcı öğretmenin vereceği direktif dahilinde çalıştırmak üzere, her sınıf için ehliyeti tedris heyetince tasdik olunacak bir müzakereci bulundurulacaktır.

Başçavuşluk ehliyet imtihanı

Madde – 12:

a) Mektebi muvaffakiyetle ikmal edenler 230 kuruş yevmiye ile ve maden çavuşu sıfatile en az altı ay staj yapmak üzere maden ocaklarına gönderilir.

b) Stajını bitirenler mektebe avdetle, M.T.A. ca teşkil edilecek bir heyet huzurunda sözlü ve yazılı olarak başçavuşluk ehliyet imtihanına tâbi tutulur.

c) Bu imtihanda muvaffak olanlara (Maden Başçavuşu Şahadetnamesi) verilir.

Madde – 13: Maden Başçavuş Mektebi idarî, hesabî, tedrisî ve inzibatî bakımlardan Maden Teknisyen Mektebi esas ve tâlî talimatnamelerine göre idare edilir.

Madde – 14: Elyevm mevcut Maden Tatbikat Kursları, Maden Başçavuş Mektebine kalbedilmiştir. Bu kursların son sınıfı Maden Başçavuş Mektebinin üçüncü sınıfını teşkil edecektir.

Madde – 15: Mektebin derecesinin tayini için bu talimatname Maarif Vekâletince tetkik ve tasdik olunacaktır.

EK 4

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün Maden Tatbikat (Maden Çavuşu) kurslarına öğrenci alınacağına ilişkin ilânı

(Cumhuriyet, 16 Eylül 1941, 4)

Talebe Alınacak Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Direktörlüğünden

Maden çavuşu yetiştirilmek üzere Zonguldak - Kozlu'da leyli ve meccani olarak açılmış bulunan Maden Tatbikat kurslarına talebe kaydedilmektedir.

Kurslarda tahsil her sene bir ayı nazari, bir ayı ameli olmak ve münavebe ile devam etmek üzere iki sendir.

Kurslara ilk mektep mezunları alınmakta olup, talebe birinci senenin nazari ve ameli tahsil devrelerinde asgari 100, ikinci senede asgari 120 kuruş yevmiye alacak, mektebi bitirenler maden çavuşu ünvanile en az 230 kuruş yevmiye ile işe başlattırılacaktır.

Aşağıdaki şartları haiz olan isteklilerin nihayet 29 eylül pazartesi akşamına kadar Zonguldakta Maden Teknisyen Mektebi Müdürlüğüne vesikalarile bizzat müracaatları lâzımdır.

- 1 — Türk vatandaşı olmak
- 2 — İyi hal ve ahlâk sahibi olduğunu tevsik etmek
- 3 — Bulaşıcı hastalıklarla malûl olmamak, bünyesi maden ocaklarında ameli çalışmaya müsait bulunmak "sıhhi muayene Zonguldakta yapılacaktır.."
- 4 — İlk mektep mezuniyet vesikasını ibraz etmek
- 5 — Dört adet vesika fotoğrafı vermek
- 6 — 16 yaşını bitirmiş 25 yaşını geçmemiş olmak.

"6640" "8176"

EK 5

Maden Başçavuş Mektebi öğrencilerine 1941 – 1942 yıllarında verilen
çamaşır ve elbise listesi

[Maden Başçavuş Mektebi arşivi]

No 200 Sabri Yoney			
Emsi	adet	Tarhi	İmza
ic gömlek	2	24-11-1941	Sabri Yoney
ic don	2	24-11-1941	Sabri Yoney
Pijama	1	24-11-1941	Sabri Yoney
Çorap	2	24-11-1941	Sabri Yoney
mandil	2	24-11-1941	Sabri Yoney
x {kes gömlek	2	2-12-1941	Sabri Yoney
{ic don	2	2-12-1941	Sabri Yoney
çayık kab	I	8-12-1941	Sabri Yoney
Palto	1	13-12-1941	Sabri Yoney
Çorap	1 çift	6-1-1942	Sabri Yoney
elbise	1 takım	15-1-1942	Sabri Yoney
şapka	1	12-1-1942	Sabri Yoney
mandil	1	12-1-1942	Sabri Yoney
şapka	1	12-1-1942	Sabri Yoney
Arma	1	12-1-1942	Sabri Yoney
Culum	1	27-2-1942	Sabri Yoney
lesterli çizme	1	27-2-1942	Sabri Yoney
x (1) ic gömlek ve don geri alınmıştır.			

EK 6

Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi Esas Talimatnamesi [Mustafa Nuri Anıl ve Nejdet Merey, *Türkiyede Maden Mevzuatı* (İstanbul: Tan Matbaası, 1942), 2: 19 – 27]

Mektebin gayesi

Madde – 1: Mektep, maden ocaklarında ve maden sanayii işletmelerinde çalışacak, nazari ve amelî bilgilerle mücehhez teknisyenler yetiştirir.

Madde – 2: Mektep mezunları, İktisat Vekâletinin göstereceği mahallerde ve maden sanayii işlerinde beş sene müddetle çalışmağa mecburdur.

Tahsil müddeti ve şekli

Madde – 3: Mektep leyli ve meccanî olup talebenin maden ocaklarındaki amelî çalışma devresile beraber tahsil müddeti dört senedir. Her sene biri nazari, diğeri amelî olmak üzere, iki sömestre ayrılmıştır.

A – Nazari sömestrelere :

a) Birinci, ikinci, üçüncü sınıfların nazari sömestrelere 1 İlkteşrin ve 1 Martta başlar, yirmi hafta ders ve 2 hafta ders kesimi ve imtihanlar olmak üzere 22 hafta devam eder.

b) Dördüncü sınıf nazari sömestri 4 hafta ders kesimi ve imtihana ayrılmak üzere 42 haftadır.

c) Her ders senesi iki devre olup, bu devrelerde mektebe alınacak talebenin adedini İktisat Vekâleti tayin eder.

B – Amelî sömestrelere :

a) Her sene en az dört aydır. Bu çalışma müddetince talebe madenlerde ve maden sanayii işletmelerindeki kazancı ile geçinir.

b) Talebenin amelî sömestrede yapacağı işleri mektep bir programla tayin ederek, çalışacak talebeyi isim ve sınıflarile birlikte bir cetvel halinde her sene Şubat ve Ağustos ayları içinde Zonguldak İktisat Müdürlüğüne bildirir. İktisat Müdürü ise, amelî çalışma yerlerini her talebe için ayrı olmak üzere, alâkadar müesseselerle kararlaştırarak Mart ve Eylül nihayetlerine kadar mektebe iblâğ eder. Talebenin çalışmakta buldukları müesseselerin alâkadar memurları bu programın tatbikine itina edeceklerdir.

C – Amelî sömestrelere esnasında müesseseler talebeye liyakatine göre günlük tahakkuk ettirecekse de asgarî yevmiye 120 kuruş olacaktır.

D – Müessese idareleri, amelî sömestrelere esnasında talebenin devamını takip ve hususî bir deftere kaydederek bu kuyudatı beş sene muhafaza etmeğe mecburdurlar.

E – Her talebe, çalıştığı her günün nasıl geçtiğini, o esnada neler yapıp neler öğrendiğini, aynı akşam kendi jurnal defterine kaydederek ertesi akşam şefine imzalatmaya, her sömestr sonunda mektebine avdet etmeden evvel jurnal defterini müessese müdürlüğüne tasdik ettirmeğe mecburdur. Bu defterler her sene mektepçe talebe dosyasına konur ve onsuz sınıf geçilemez.

F — Talebenin her sene sınıf geçmesi her iki s6mestr 7alışmasından alınacak neticeye g6re taayy6n eder. Amel6 s6mestrede muvaffak olamayan veya m6ddetini dolduramayan talebe nazari s6mestrede ne şekilde muvaffak olursa olsun sınıf ge7emez.

G — Tahsil m6ddetince ve nazari s6mestrelere m6nhasır olmak 6zere talebeye her ay 6 lira cep har7lığı verilir.

İmtihanlar

Madde – 4: Her ay sonunda talebe b6t6n derslerden tahriri yoklamaya tabidir. Sualler yalnız o ayın tedrisatına ait olmayıp daha evvel okunan bahislere de şamil olabilir. Umum6 imtihanlar s6mestr nihayetinde icra olunur. Yoklama imtihanlarında her dersten alınan notların vasatısı ile aynı derslerden umum6 imtihanda alınan notların iki misli cemedilerek 67e taksiminden 7ıkan harici kısımet o derslerin nazari s6mestr numarasını teşkil eder.

Madde – 5: Meşru bir mazerete binaen tahriri yoklamalarda veya umum6 imtihanda bulunmamış olan talebe bil6hare ayrıca tahriri yoklamaya ve amel6 s6mestrelere ikm6l ettikten sonra da umum6 imtihana tabi tutulurlar.

Madde – 6: Tam numara 10 dur ve aşağıdaki şekilde beş derece 6zerine verilir.

10 – 7ok iyi

9 – 8 İyi

7 – 6 Orta

5 – Zayıf

4 – 0 Fena

K6surlu numara yoktur, vasatilerde yarım numara talebe lehine kaydedilir, yarımından az numara nazari itibara alınmaz. Vasati numarası 6 yı tutmayanlar sınıf ge7emez. Derslerin umum6 vasatısı orta tutarsa fena numaralı derslerden talebe ikmale kalır. Birinci, ikinci, 676nc6 sınıflarda cem'an iki defa sınıf ge7emeyen talebe mektepten ihra7 edilir.

Madde – 7: Nazari her s6mestr zarfında devam nisbeti 2/3 t6r. Hastalıkla dahi olsa, bundan az devam eden talebe imtihana giremez ve sınıf ge7emez.

Madde – 8: Mezuniyet imtihanı i7in, her dersin muallimi ve İktisat Vek6leti tarafından se7ilecek iki m6meyyiz huzurunda imtihanlar yapılır. Mektepten mezun olabilmek i7in her talebenin her dersten bu şekilde s6zli ve yazılı imtihanlarda muvaffak olması şarttır.

Her dersten asgari altı alanlar muvaffak olmuş sayılırlar. Derslerin umum6 vasatısı orta tutmak şartile altıdan aşağı numara aldığı dersten talebe ikmal imtihanına tabi tutulur. Son sınıfta ikinci defa muvaffak olamayan talebenin mekteple al6kası kesilir.

Madde – 9: Mektebi ikm6l edenlere “Maden Teknisiyeni” 6nvanı verilir.

Madde – 10: Mektepte umumiyetle riyaziye, mihanik, fizik, kimya, jeoloji, mineraloji, maden işletmesi, elektromekanik, makine, topografya, tahlisiye ve ilk yardım, yapı işleri, maden ve iş mevzuatı, maden iktisadiyatı, maden sanayii muhasebesi, sağlık bilgisi, lisan gibi dersler g6sterilir.

İdare şekli

Madde – 11: Mektep, bir mütehasıs müdürün idaresine tevdi olunarak, bu esas talimatnameye ve yapılacak diğere talimatnamelere göre idare olunur. Müdürün bir muavini vardır.

Madde – 12: Mektebin tedris kısmını, tedris meclisi, muallim ve muavin, lâboratuvar şefi, atölye şefi ve diğere teknik memur ve müstahdemler teşkil eder.

Madde – 13: Mektebin idare kısmı, idarî ve hesabî işleri ifa etmekle mükellef memur ve müstahdemlerle idare ve inzibat heyetlerinden ibarettir.

Tedrisat

Madde – 14: Tedris meclisince tanzim ve M.T.A. ca tasdik edilecek müfredat ders programlarına göre icra edilir.

Madde – 15: Tedrisat müdürün idare ve bakımı altında olmak üzere muallim ve muavinler tarafından yapılır.

Madde – 16: Tedrisat; ders takriri ve müzakeresi, tatbikat yaptırılması, resim ve proje tanzimi, lâyiha kaleme alınması, el işçiliği, lâboratuvar ve atölye çalışmaları, zemin üzerinde ameliyat, fabrikalar ve maden sanayii müesseselerinin ziyareti, fennî seyahatler yapılması suretile ifa olunur. Muayyen kitabı olmayan derslerin muallimleri okuttukları dersi makine ile mumlu kâğıt üzerine basılmış ve teksir edilmiş olarak talebeye dağıtırlar.

Madde – 17: Muallimler kendi derslerine ait lâboratuvar, atölye ve müzenin âmirleridir. Muavinlerle diğere teknik memurlar talimatnamelerine tevfikane tedrisatın icra ve idaresinde muallime yardımla mükelleftirler.

Muallim ve muavin olabilmek şartları

Madde – 18: Muallim olabilmek için :

En az Yüksek Mühendis Mektebi veya bu derecede bir meslek mektebinden mezun olmuş veya okutacağı dersin istilzam ettiği yüksek tahsili görmüş ve Maarif Vekâletinin öğretmenlerden aradığı kanunî evsafı haiz bulunmak ve devlet mevzuatınca kabul edilmiş en az bir ecnebi lisana vâkıf olmak şarttır. Yalnız meslekî olmayan umumî derslerin muallimleriyle muavinler bu kayıttan M.T.A. ca istisna edilebilir. Müsavî şartlar altında muallimliğe tercihan muavinler seçilir. Türk muallim bulunmayan ihtisas derslerine mukavele ile yabancı muallim alınır.

Muallim ve muavinlerle lâboratuvar ve atölye şeflerinin intihap ve tayinleri

Madde – 19: Muallim ve muavinlerle Lâboratuvar ve Atölye Şefleri tedris meclisi tarafından seçilirler ve M.T.A. Genel Direktörlüğünce tayin olunurlar. İşbu tayinler İktisat Vekâletinin tasdikile tekemmül eder.

Madde – 20: Muallimler ve muavinler arasında her hangi birinin vazifesinde müsamahası, muvaffakiyetsizliği veya hâl ve hareketinde mektebin ve mesleğinin şeref ve haysiyetini muhil bir hali görülürse müdürün teklifi üzerine tedris meclisi karare ile istifaya davet olunur. Tedris meclisi istifaya davet kararını alâkadarların yazılı veya sözle müdafaasını dinleyip anladıktan sonra mürettep âzasının dörtte üç ekseriyetile ittihaz eder. Alâkadar istifa etmediği takdirde mesele M.T.A. ya bildirilir. M.T.A. Genel Direktörlüğünün vereceği ve İktisat Vekâletinin tasdik edeceği karara göre hareket edilir.

Tedris meclisi

Madde – 21: Tedris meclisi muallimlerden teşekkül eder.

Madde – 22: Meclise, muallimler arasından intihap edilen zat reislik eder ve Müdür muavini tedris meclisinin tabii âzası ve umumî kâtibidir.

Madde – 23: Tedris meclisi tatil devresi müstesna olmak üzere en az ayda bir defa toplanır. Aylık toplantı günleri her tedris yılının ilk ayında içtima edecek mecliste tesbit olunur. Bu ilk toplantı müdürün daveti ile ve diğer toplantılar davetsiz yapılır. Aylık toplantıdan başka yapılmasına lüzum görülen toplantılar, ya meclisin gününü tayin ederek vereceği karar veya reisin en az üç gün evvel vaki olacak daveti üzerine yapılır. Mürettep âzanın dörtte biri tarafından yazı ile talep vukuunda reis meclisi toplantıya çağırmağa mecburdur. Meclisin toplantıya çağırılması yazı ile ve yazıya müzakere ruznamesinin derci suretile vaki olur.

Madde – 24: Tedris meclisi toplantılarını mektepte yapar. Müzakerelerin muteber olabilmesi, mürettep âzanın yarısından bir fazlasının toplantıda hazır bulunmasına bağlıdır. İçtimada nisabı müzakere hasıl olmazsa üç gün sonra yeni bir içtima yapılır. Mazeretsiz devam etmeyenler hakkında yirminci madde hükmü tatbik olunur.

Madde – 25: Tedrisat Meclisi kararları hazır bulunan âza reylerinin ekseriyetile verilir. Reylerde denklik halinde reisin bulunduğu taraf üstün sayılır.

Madde – 26 – Her toplantıya ait zabıtnameler deftere geçirilir ve toplantıda hazır bulunan âza tarafından imza edilir. Bu suretle tasdik edilmiş ve imzalanmış olan zabıtnamelerin musaddak birer sureti müdürlükçe her ay nihayetinde M.T.A. ya gönderilir.

Madde – 27: Müdür, tedris meclisi kararlarını tatbika ve M.T.A. Genel Direktörlüğüne bildirilmesi icap edenleri bildirmeğe mecburdur.

Madde – 28: Tedris meclisi aşağıdaki işleri yapar :

- A – Mektebin tedrisatına müteallik talimatnamelerin yapılması ve değiştirilmesi,
- B – Derslerin muhtelif sınıflara tevzii ve lüzum görüldükçe ders konması ve kaldırılması,
- C – Muallim ve muavinler kadrosunun tanzimi
- D – Lâboratuvar ve atölye şeflerle muallim ve muavinlerin seçilmesi,
- E – Tahsilini bitiren talebeye şahadetname verilmesi,
- F – Tedrisata müteallik olmak üzere lüzum görülecek diğer mevzuların konuşulması.

Bunlardan A, B, C, D, E fıkralarındaki hususlar M.T.A. nın tasdikile tamam olur.

İdare

Madde 29 – Müdür, mesleğinde iyi tanınmış yüksek mühendislerden olmak üzere M.T.A. ca inha ve İktisat Vekâletince tayin olunur.

Madde – 30: Müdür, Mektebin en büyük âmiri olup, umumî idare ile bütün muamelelerin merciidir. Müdür, M.T.A. dan verilen emirlerin ve tedris meclisince ittihaz edilen kararların icrasını temin eder.

Madde – 31: Müdür muavini de kabil olduğu takdirde yüksek mühendisler arasından intihap ve müdür gibi tayin olunur. Müdür muavini mektebin bilûmum idare ve tedris işlerinde müdürün emri altında iş görmek ve ona yardım etmekle mükelleftir. Müdürün bulunmadığı zamanlarda mektebe ait bütün işleri müdür namına tedvir eder. Müdür ve muavini hariçte iş alamaz.

Madde – 32: Mektebin hekimi talebenin sağlık sicillerini tutar. Talebe, memur ve müstahdemleri tedavi ve mektep revirini idare eder. Hekim mektebin sağlık şartlarına bakmağa mecburdur.

İdare heyeti

Madde – 33: İdare heyeti müdür ve muavini ile muhasip ve idare âmirinden tereküp eder. İdare heyeti müdürün daveti üzerine içtima eder, mukarrerat ekseriyetle ittihaz olunur, mukarrerat defterine kayıt ve imza edilir.

Madde – 34: İdare heyetinin vazifeleri şunlardır :

- a) Mektebin her türlü ihtiyacını tesbit etmek,
- b) Mübayaa olunacak eşyanın nûmunelerini tayin ve hıfzetmek,
- c) Mübayaa olunan eşyayı, hini vürudunda muayene ve nûmunesine tatbik ve tesellüm etmek,
- d) Levazım memuru tarafından alınan eşyaları kontrol ve muayene ve icabında bu hususa âzadan birisini memur etmek,
- e) Mektebin bilûmum demirbaş eşya ve levazımından, istimalden sakıt veya hasara duçar olanları tetkik ve icap eden mazbataları tanzim etmek,
- f) Her ay nihayetinde veya lüzum gördükçe eşya ve erzak anbarlarını teftiş ve anbarlarda mevcut eşya ve erzakı tartmak, saymak ve anbar levazım defterini teftiş ve kontrol ve bu hususta tanzim kılınacak müşterek zabıtnameyi imza etmek,
- g) Mektebe ait bilûmum sarfiyatın senedat bordrolarını tasdik etmek.

İnzibat heyeti

Madde – 35: İnzibat heyeti müdür veya muavini ile üç muallimden teşekkül eder. Bu üç muallim her sene başlangıcında tedris meclisi tarafından intihap olunur. İnzibat heyeti, müdürün daveti üzerine içtima eder. Mukarrerat reylerin ekseriyeti ile ittihaz olunarak karar defterine kayıt ve imza edilir. Reyler denk olduğunda müdürün bulunduğu tarafın reyî olur.

Madde – 36: İnzibat heyeti :

Mektebin inzibat işlerine dair müdür tarafından havale olunan bilûmum evrakı tetkik ile karar verir, kat'î tard cezaları M.T.A. tasdikile tekemmül eder.

Talebe

Madde – 37: Talebe ancak tahsile devamına mâni sıhî bir manii bulunduğu bir heyeti sıhiye raporile tevsik edildiği takdirde M.T.A. nın tasvibile mektebi terkedebilir. Talebe bundan maada bir sebeple tahsili terkedemez.

Talebeden veya velisinden veyahut vasisinden mecburî hizmetini ifa etmediği veya tahsilde iken mektebi terkettiği veyahut mektep talimatnameleri mucibince kaydı terkin edildiği takdirde tahsil müddetince kendilerine yapılan masrafi faizi ile birlikte ödeyeceklerine dair noterden tasdikli bir taahhütname alınır.

Madde – 38: Talebe mektebin zaptu rabt ve intizamına ve bunlara ait talimatnamelere tamamen riayet eylemek, âmirlerine ve muallimlerine daima hürmet ve itaat etmek, derslerine muntamazan devam eylemek ve çalışmak, arkadaşlarına karşı terbiye ve nezaketle muamele etmek, velhasıl her hususta salim ve dürüst bir hattı hareket takip eylemek vazifesi ile mükelleftir.

Madde – 39: Talebe her yerde şeref ve haysiyetini vikaye ve muâşeret âdabına riayet eder. Daima temiz ve muntazam bir kıyafette gezer. Kendisine tahsis edilen yeri ve emanet olunan eşyayı hüsnü muhafaza eyler.

Madde – 40: Mektebe alınacak talebe aşağıdaki şartları haiz olmalıdır :

A – Türk vatandaşlarından bulunmak,

B – İyi hal ve ahlâk sahibi olmak,

C – Bulaşıcı hastalıklarla malûl olmamak, sıhhati tam olmak, âzası noksan olmamak, bünyesi tahsile ve madencilğe elverişli bulunmak,

D – En az ortamektep tahsilini veya bir sanat mektebini bitirmiş olmak, veya liseye girmek hakkını veren bir vesikayı ibraz etmek,

E – 18 yaşını bitirmiş ve 25 yaşını geçmemiş olmak,

F – Kabul imtihanlarında muvaffak olmak.

Madde – 41: Tedrisatın başladığı tarihten itibaren makul mazereti olmaksızın bir ay müddetle mektebe devam etmeyenlerin kayıtları silinir.

Madde – 42: Mektebin tatil günleri şunlardır :

A – Resmî günler ile her cumartesi öğleden sonra Pazar akşamına kadar hafta sonları,

B – Memlekette veya mektepte sarî hastalık zuhurunda sıhhat müdürlüğünce kararlaştırılan günler.

Madde – 43: Talebenin sıhhi durumu her iki ayda bir umumî muayeneye tâbidir ve bu vaziyet talebenin sıhhi durumu hakkında tutulacak defterine her talebe için ayrı ayrı kaydolunur.

Madde – 44: Gerek hastalık ve gerek istirahat dolayısıyla mektepte kalması muvafık görülmiyecek talebeye sıhhi teşkilâtın lüzum gösterdiği müddetçe mezuniyet verilir.

Madde – 45: Talebenin ilbas ve işesi aşağıda gösterildiği şekilde yapılır :

A – Talebeye her sene için kasketi ile beraber bir takım mektep üniforması ile spor elbisesi, ayakkabı ve iki senede bir olmak üzere bir palto verilir. Bundan maada ocakta kullanılmak üzere her sene bir işçi elbisesi, ayakkabı, altı kat çamaşır, yarımşar düzüne çorap ve mendil verilir.

B – Öğle ve akşamları ikişer kap yemek verilecek ve haftada ayrıca iki defa tatlı ve bir defa da börek ilâve edilecektir. Kuru veya yaş meyva tatlı yerine verilebilir. Bundan başka sabah kahvaltılarında çayla beraber peynir veya zeytin verildiği gibi, bunlar yerine çorba da verilebilir.

C – Talebinin işe tabelâsına dahil olabilecek memur ve müstahdemler M.T.A. ca tesbit olunur.

Madde – 46: Talebe muallimi refakatinde olarak maden ocaklarını ziyarette veya fennî tetkik seyahati yaptıklarında işçeleri tutarı olan bedel ya kendilerine verilir veyahut bu bedel ile mezkûr mahalde işçeleri temin olunur.

Cezalar

Madde – 47: Talebeye verilecek cezalar şunlardır :

A – İhtar (Müdür tarafından yapılır).

B – Tekdir (Müdür tarafından yazı ile yapılır).

C – Muvakkat tard (İnzibat heyeti tarafından verilir).

D – Kat'î tard (M.T.A. tarafından verilir).

Madde – 48: Bu talimatnamede yazılı olmayan hususat devlet mekteplerinde carî olan ahval ve şerait nazarı itibara alınarak M.T.A. ca kararlaştırılıp tatbik edilir.

Mükâfatlar

Madde – 49: Nazarî ve amelî mesaileri esnasında hüsnü hali ve muvaffakiyeti görülen talebeye tedris heyeti kararla ocak ve işletmelerde kazandığı ücretin yüzde yirmisine kadar nakdî mükâfat verilebilir.

Madde – 50: Mübrem ihtiyacı mektep idaresince kabul edilen talebeye yardım için mektepte bir yardım sandığı ihdas edilecektir. Bunun talimatnamesi M.T.A. ca hazırlanır ve İktisat Vekâletince tasdik olunur.

Muvakkat hükümler

Madde – 51: İlk tedris heyeti M.T.A. ca intihap ve Vekâletçe tayin olunur.

Madde – 52: Mektebin her sene başında kadrosu ile bütçesi, mektep müdürlüğünce tanzim ve İkincikânunun 15 ine kadar berayı tasdik M.T.A. yolile İktisat Vekâletine arz olunur.

Madde – 53: Mektebin muhasebe talimatnamesi ile tedrisat, inzibat ve dahilî talimatnamesi bu esas talimatname dairesinde M.T.A. ca yapılır.

Madde – 54: Mektebin derecesinin tayini için bu talimatname Maarif Vekâletince tetkik ve tasdik olunacaktır.

EK 8

Maden Teknisyen Mektebi'nin derslerinin sınıflara dağılımını gösteren not
(Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi arşivi)

Maden Teknisyen Okulu Sınıflarında Okutulmuş Dersler		
<u>I. Sınıf</u>	<u>II. Sınıf</u>	<u>III. Sınıf</u>
Ticari İktisat	Ticari İktisat	İktisadi İşletme
İşletme	İşletme	Tahrireye
Fizik	Emniyet	İsterbigen
Kimya	Topografi	Topografya
Matematik	Matematik	Jeoloji
Çizim	Jeoloji - A	Kimya
Jeoloji - B	Fizik - B	Matematik
Makina	Kimya	Makina
T. Resim	T. Resim	Elektromekanik
Topografi	Çizim	Fizik
Ash. İş.	Ash. İş.	Mükavemet
Emniyet	Mekanik	T. Resim
İşletme	Makina	Yapı İşleri
İşletme	İşletme	İşletme
Beden Eğt.	Beden Eğt.	Tarih
	Minoroloji	Coğrafya
		Ash. İş.
		Petrografi
		Maden İktisadi
<p>Enstitümüz Maden Sınıflarında Okutulmuş Dersler</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Maden Enerji Teknolojisi 2) Maden İşletme ve Katkılar 3) Topografya ve Tahriyat 4) Jeoloji 		

EK 9

Zonguldak Maden Başçavuş Okulu ile Maden Teknisyen Okulu'nun Millî Eğitim Bakanlığı'na devri hakkında 21 Aralık 1948 tarih ve 5284 sayılı kanun
(*Düstur*, 3. Tertip, 30: 80 – 82).

No: 32 — Zonguldak Maden Başçavuş Okulu ile Maden Teknisyen Okulunun Millî Eğitim Bakanlığına devri hakkında Kanun

Kabul tarihi: 27 Aralık 1948

[Resmî Gazete ile yayım ve ilanı: 29 Aralık 1948 — Sayı: 7092]

Kanun No: 5284

Madde 1 — Maden Tetkik ve Arama Enstitüsüne bağlı Zonguldak Maden Başçavuş Okulu ile Zonguldak Maden Teknisyen Okulu, bina ve eklentileri, eşyası, makine ve aletleri, her çeşit ders gereçleri ve bütün hak ve vecibeleriyle Millî Eğitim Bakanlığına devredilmiştir.

3460 sayılı kanununun 45 inci maddesi bu okullarda öğretmenlik yapacak uzman memurlar hakkında uygulanmaz.

Madde 2 — Bağlı (1) sayılı cetvelde derece, görev, sayı ve aylıkları yazılı kadrolar, Millî Eğitim Bakanlığı kuruluş kadrolarıyla merkez kuruluşu ve görevleri hakkındaki 2287 sayılı kanunda değişiklik yapılmasına dair olan 10/6/1946 tarihli ve 4926 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin (VI) ncı (Mesleki ve Teknik Öğretim dairelerine bağlı okullar ve görevler) kısmına ve bağlı (2) sayılı cetvelde görev, sayı ve ücretleri yazılı ek görev tazminatı kadroları da aynı kanuna bağlı (2) sayılı cetvelin (IV) üncü (Teknik Öğretim okulları) kısmına eklenmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı yukarıda yazılı aylıklı kadrolara bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte adı geçen okul kadrolarında görevli öğretmenlerden dilediklerini 16/3/1936 tarihli ve 2919 sayılı kanununun 4 üncü maddesine dayanılarak kadro dışı çalıştırılmakta olan stajyerlere tercihân tâyin edebilir.

Madde 3 — Bu kanun 1 Ocak 1949 tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 — Bu kanunu Mâkiye, Millî Eğitim ve Ekonomi Bakanları yürütür.

28/12/1948

Kanun tasarısının verilme tarihi: 20 Nisan 1948
Görüşme tarihi : 27 Aralık 1948

EK 9
(Devam)

[1] SAYILI CETVEL

D.	Görevin çeşidi	Sayı	Aylık
6	Öğretmen	3	70
8	Öğretmen	1	50
9	Öğretmen	2	40
10	Öğretmen	6	35
12	Öğretmen	10	25
13	Öğretmen	21	20
9	Kâtip, Hesap Memuru	2	40
11	Kâtip, Hesap Memuru	2	30
10	Ambar Depo Memuru	1	35
11	Ambar Depo Memuru	1	30

[2] SAYILI CETVEL

Görevin çeşidi	Sayı	Ücret
Müdür	1	170
Müdür Yardımcısı	3	75

No.	Başlık	Dünya Tertip	Cilt	Sahife	Resmî Gazete Sayı
2287	Sâat geçen Kanunlar: Maarif Vekâleti merkez teşkilâtı ve vazifeleri hakkında Kanun 22/6/1933	3	14	1459	2454
2919	Memurin Kanununun bazı maddeleri ile buna müteyyel olan 1777 sayılı kanunun 3 üncü maddesinin tadili hakkında Kanun 21/3/1936	3	17	407	3259
3460	Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilerek suretiyle kurulan İktisadi Teşekküllerin teşkilâtıyla idare ve muameleleri hakkında Kanun 4/7/1938	3	19	1306	3950
4926	Millî Eğitim Bakanlığı kuruluş kadrolarıyla merkez kuruluşu ve görevleri hakkındaki 2287 sayılı kanunda değişiklik yapılması hakkında Kanun 15/6/1946	3	27	1272	6334

EK 10

Zonguldak Milletvekili Sabri Koçer'in Maden Teknisyen Okulu mezunlarına doğrudan mühendis unvanının verilmesi konusundaki sözlü soru önergesi ve konuşması
(T.B.M.M. Tutanak Dergisi, Dönem VIII/Cilt 20, 305 – 306).

B : 102 6.6.1949 O : 1

Bakanlığın ne düşündüğünü açıklanmasını dilerim.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI TAHİSİN BANGU-OĞLU (Bingöl) -- Sayın arkadaşlar; Zonguldak Milletvekili Sayın Sabri Koçer'in Zonguldak Maden Teknisyen Okulu ve bu okulun mezunları hakkında sorduğu hususlara cevap veriyorum :

Arkadaşım sorusunda okulun durumunun ve teknisyen denildiğini ve mühendis vazifesini gören bu okul mezunlarının durumlarının aydınlatılmasını istemektedir. Malûmunuz olduğu gibi bir kanunla devraldığımız bu okulun vaziyetini pek yakında yeniden nizamlayacağız. Zonguldak Maden Teknisyen okulunu, İstanbul'da bulunan Teknik Okulu tarzında ve derecesinde maden mühendisi yetiştirir bir okul haline getirmek düşüncesindeyiz. O zaman bunun mezunlarına maden mühendisi unvanı verilecektir.

Mektep, şimdiye kadar bir maden teknisyen okulu vaziyetinde idi ve orta okul mezunu kabul edirdi. Yeni şekliyle lise mezunu olacak ve kendi mezunlarına mühendis unvanı verecektir.

Şimdiye kadar oradan mezun olan teknisyenleri tahsil dereceleri durumuna gelince, bunun bu mütakal devrinde tanzim edilebileceğini umuyoruz. 1936 senesinde İstanbul'daki Nafta Fen Mektebi fâğvedilerek yerine 1937 de Teknik Okul kurulduğu zaman Nafta Fen Mektebinin mezunlarına ayrı kurslar yapılmış ve bu kurs mezunlarına mühendis unvanı verilmişti. Aynı tarzda kursların Maden Teknisyen Okulunda da açtatabileceğini sanıyoruz. Bu takdirde bunlar da mühendislik hakkını kazanacaklardır.

SABRİ KOÇER (Zonguldak) - Sayın arkadaşlar; bundan dokuz yıl evvel M. T. A. tarafından Zonguldak'ta Maden Teknisyen Okulu adıyla bir mektep açılmış ve mezunlarına da maden teknisiyeni unvanı verilmiştir. Bu okul gayet yerinde ve isabetli bir düşünce ile Yüksek Meclisinin kararı ile Millî Eğitim Bakanlığımıza devredilmiştir.

Önergede de arzettiğim gibi teknisyen kelimesi, malûmunuz muami bir mâna ifade etmektedir. Yer altında kömür kazandan, sımsı-

siyle çavuş, başçavuş, ustabaşı, mühendis, baş mühendis ve istihsal müdürü birer teknisyendir. Bunlardan başka yer üstünde bir makinist bir elektrikli atelye ustabaşısı, bir dokumacı, bir mühendis, bir yüksek mühendis teknisyendir.

İyi bir kararla memleketimiz madenciliğinde çok mühim bir boşluğu doldurmak için açılan bu okulun ders programları tetkik edilecek olursa görülecektir ki, İstanbul Teknik Okul dersi programının aynıdır. Ve tahsil müddeti de dört yıldır.

Bununla beraber Bursa ve Bolu'da bulunan oranın mektepleri üç yıl tahsil müddetli olup mezunlarına mühendis mnavini unvanı verilmektedir. Bu teknisyen okulu mezunları bugün memleketin muhtelif maden sahalarında fiilen mühendis vazifesini görmektedirler.

Türk madenciliği bakımından çok ehemmiyetli olmakla memleket iktisadiyatı ve kalkınması ile de alakalı bulunan ve bu alâka ile vazifelerinin asıl istihsal ve randman üzerindeki nizam rolleri ve aynı zamanda dört yıl içerisinde tedris ettikleri ders programları İstanbul Teknik Okul ders programları ile müsavi olması, 3458 sayılı Kanunla İstanbul Teknik Okul mezunlarına tanınan hakların Zonguldak Teknisyen Okulu mezunlarına da tanınması kaçınılmaz bir hakikat halini almıştır.

Dokuz yıldır devam edelmekte olan bu karışık durumu hal ve islah etmek icabettiğini göre ve ahyan işveren müesseseleri ile yüksek bakanlığa huzurunuzda teşekkür ederim.

Sayın arkadaşlar; bu okulun ilk açıldığı zaman talebe kayıt ilânlarında teknisyen mühendis ibarelerinin yazılı olması memleketin muhtelif yerlerinden talebe celbinde baştaca âmîl olmuştur.

Bu vaziyet karşısında okula dâhüllerinden sonra da sukutu hayale uğramışlardır.

Durumunu kasaca izaha çalıştığım bu okul mezunlarının uğradıkları bu haksızlığın bir an evvel ödenmesi ve yüzlerce mağdur olmuş eski mezunların da hiçbir kayda tâbi tutulmaksızın bu tanınmak istenen haklardan bir an evvel faydalandırılması memleket menfaatleri iktisadından okluğuna; emektar bir madenci olarak asla şüphem yoktur.

DÖNEM : VIII

CİLT : 20

TOPLANTI : 3

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Yüz ikinci Birleşim
6. VI. 1949 Pazartesi

9. — Zonguldak Milletvekili Sabri Koçer'in, Zonguldak Maden Teknisyen Okulu mezunlarının durumuna dair sorusuna Millî Eğitim Bakanı Vahsin Banguoğlu'nun sözlü cevabı (6/328)

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına
5284 sayılı Kanunla Millî Eğitim Bakanlığına geçen Zonguldak Maden Teknisyen Okulu mezunları hakkında aşağıdaki sorulara Bakanlığın sözlü olarak cevap vermesini rica ederim.

Zonguldak Milletvekili
Sabri Koçer

1. Zonguldak Maden Okulunun programında Mühendis Okulunun dersleri tedris edildiği halde mezunlarına teknisyen unvanı verilmektedir. Teknisyen kelimesi umumi bir mâna ifade ettiğine ve madencilik lisanında da yer altında kömür kazandan sırasıyla başmühendise kadar teknisyen denildiğine göre mühendis vazifesini gören bu okul mezunlarının karışık olan durumlarının aydınlatılması.

2. Bu okul mezunları lütfen mühendis vazifesi gördükleri gibi askerlik durumları bakımından da yedek subay hakkını haiz olduklarından mühendis unvanı verilip verilmeyeceği hakkında

— 305 —

EK 10
(Devam)

EK 11

Zonguldak Maden Teknik Okulu'ndaki kursu bitirip maden mühendisi diploması alan
Maden Teknisyen Okulu mezunları
(Zonguldak Maden Teknik Okulu arşivi)

Zonguldak Maden Teknik Okulu Kursu Mezunu Mühendislerin
Listesidir.

Okul No:	Adı ve Soyadı	Okul No:	Adı ve Soyadı
1	Omer Faruk Tanıyıcı	71	O.Naci Başel
2	Mustafa Kemal Atasoy	96	Zahit Temeltaş
4	Mustafa Zihni Arıkan	101	Emiş Karagülle
5	Kemalettin Usun	52	Mustafa Çınar
6	Abdullah Erkan	64	Teфик Ay
7	Muammer Pancar	68	İbrahim Mucuk
8	Sadık Çetinel	94	İsmail Öztürk
9	Ahmet Gökgü	106	Zulfikar Elmas
10	Hüseyin Östek	107	İ.Nazmi Okul
11	Rasim Duygu	108	A.Turhan Özmezrak
12	İbrahim Tamer	117	Yakup Hecanlı
13	N.İbrahim Çoşkun	118	İsmet Dışadık
14	Osman Böke	125	Mehmet Akbaş
15	Bahri Aydın	137	Cahit Başaran
16	İ.Nevzat Kanter	142	M.Fahrettin Çevirgen
17	M.Halil Yurumakan	35	Fayik Avcı
18	Hüseyin Kuru	48	Talat Aydoğan
19	Kemal Erden	59	Yusuf Ayyıldız
20	İ.Ekrem Keçkar	97	Ali Rıza Peyraz
22	Mehmet Cıccerali	III	A.İhsan Öksüz
23	İhsan Congiz	III4	Ahmet Paker
24	Mustafa Kartaz	119	Ali Demiral
25	Yusuf Heşegül	120	Mustafa Altındağ
26	Zeki Uçur	122	T.Güneri Gökçen
27	Mahmut Beşkem	127	Resul Samun
28	Hayrettin Gürak	140	Veli Aksu
30	M.Muzaffer Alkan	141	Abdullah Çetin
31	İ.Hakkı Şerifoglu	145	M.Turgut Tezcanlı
32	Muzaffer Bayraktaregü	147	O.Galip Demirağ
33	Ahmet Bayındır	148	Zafer Ölçmengil
34	Şevket Yaman	158	A.Telaz Yılmaz
36	Hüseyin İmir	159	M.Kemal Geçim
37	Ali Alalp	160	Dursun Tez
38	Selahattin Ağan	161	Enver Gezmiz
39	Müntaz Geçek	162	Muammer Yalçın
40	A.Mekrim Dereköy	168	Cevat Kubuluay
41	M.Kemal Çakır	182	İ.Faruk Alaiç
42	Hayrettin N.Alpergin	184	Kemal Atasoy
43	Abdulka dir Eryılmaz	186	Ö.Faruk Kaya
44	Cemil Tamuçin	187	M.Hikmet Eşsiz
45	Hüseyin Gezgin	194	Şevket Pekdemir
47	Muhiyettin Usun	201	Arif Tokkaya
49	F.Nafi Yazar	202	Gami Dündar
50	Muvaffak Egan	203	Abdukkadir Unek
51	H.Himi Alözkan	205	İzzet Özerdem
93	Faruk Tamzak	56	A.Şevki Özalp
65	Muzaffer Unal	57	Recep Yılankıran
72	M.Sait Yorgancı	60	A.Ragıp Eğerci
85	M.Salih Başözlük	61	Mustafa Can
87	Halil Onat	67	Hasan Yücesoy
88	Mustafa Katranca	73	Niyazi Özkok
63	M.Enver Başkaynak	74	Mehmet Akaydın
		75	Faruk Haskapı
		77	Celal Acar
		78	M.Patin Saykan
		79	İzzet Sağlam

EK 11
(Devam)

Zonguldak Maden Teknik Okulu Kurs Mezunu Mühendislerin
Listesidir.

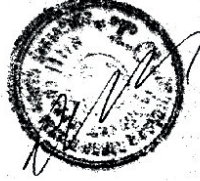
Okul No:	Adı ve Soyadı	Okul No:	Adı ve Soyadı
80	Muzaffer Başkurt	216	Aslan Acarv
81	Mehmet Yareğli	217	i.Kani Yavuzpala
83	M.Cemil Kaptan	218	Mehmet Bilgin
84	İhsan Türker	219	Muzaffer Bayın
86	Cemal Başışeğ	220	B.Ali Haklar
88	z. Emin Gümalay	221	A. Puar Akçağık
91	M.Saffet Çelen	222	Salih Akçura
92	Ahmet Çakman	223	Ş.Zeki Duru
98	Yusuf Bektaş	224	Abdulkadir Mercan
99	A.Davut Akçehis	225	Mustafa Kışık
100	M.Pikret Karagülle	226	A.Muhtar Taşkın
104	Ö.Paruk Özbek	227	Turana Türe
109	M.Kemal Uğut	228	M.Remzi Terzi (Taran)
112	Tefik Seşhan	229	A.Muzaffer Tusun
115	Yakup Keskin	230	Rauf Acar
116	Sait Özkan	231	Ruhâ Başkal
126	Muhsin Avşar	232	Sabri prsun
129	Müntaz Dışaar	233	Riyasi Ablak
133	Bekir Çulcu	234	M.Tayyar Çan
143	Nağış Tepou	235	Ruhi Tığlı
144	Ömer Özdemir	236	Muhittin Emir
146	Kamil Erdeğan	237	Mahmut Şevki Kahveci
153	Mehmet Sayel	238	A.Ragıp Kutay
156	S.Sabahattin Yılmazssu	239	Hüseyin Baytürk
164	Ekrem Duruoa	240	Necati Kalaycıoğlu
167	M.Salim Başak	241	Burhanettin Deylan
170	i.Şerhan Gündüz	242	Mehmet Şükrü Çakmak
171	Ali Seytas	243	Ahmet Hacı Gökten
173	Azmi Öral	244	Mustafa Raik Karakurt
174	T.Fikret Sezen	245	Emin Esenm oğlu
177	Mehmet Kızılay	246	A.Recep Erkişioğlu
178	Turha Karatan	247	Cemalettin Candarlı
179	Mejmettin Özgünay	248	Ş.Mustafa Kirişci
180	T.Nezdet Akman	249	A. Osman Persan
181	Yusuf Özkara	250	Nuri Akça
183	i.Kemal Tuna	251	Şerafettin Özcaneoğlu
185	M.Müfrik Sanşan	252	Ömer Özgün
189	i.Ethem Ünal	253	M.Haluk Gültan
191	Rıza Argun	254	M.Haydar Özangül
193	Zakir Bircan	255	M.Kenan Çoşkunoğlu
200	S.Cemal Dibeekli	256	S.Ziya Aktan
206	A.Lütvi Kalav	257	Mustafa Engan
208	M.Necati Altınalev	258	M.Cavit Öral
209	Süreyya Uluğ	259	Aytekin Dursun
210	M.Şükrü Gök	260	Zühtü Bademli
211	H.Mehmet Dündar	262	Cevat Küçükkaya
212	İsmail Sucukcu	264	Mehmet Eke
213	Muzaffet Gokşan	266	Necip Öztürk
214	Yusuf Ustael	267	B.Nihâk Kafkaslı
215	M.Ali Erdem.	268	M.Sami Açar
		269	Ziya Gürmaden

EK 11
(Devam)

Zonguldak Maden Teknik Okulu Kurs Mezunu Mühendislerin
Listesidir.

<u>Okul No:</u>	<u>Adı ve Soyadı</u>
271	Abdullah Vehbi Karahan
272	S.Sami Güllü
273	Salim Okcu
274	Süleyman İçli
275	Kemal Yıldırım
276	A.Rasim Erman
277	Yusuf Bera
278	Veli Erim
53	İskender Birinci
55	Ö.Hilmi Özdoğan
62	Ahmet Atıncı
69	M.Kemal Keçkan
70	İdris Arıcı
82	M.Felâh Gürçan
89	M.Filhan Barlas
95	H.Perda Sekeniz
165	Rahmi Bulbul

Açıklama: Bu makale 9 – 10 Kasım 2006 tarihleri arasında Zonguldak'ta yapılan “Dünden bugüne Zonguldak'ta madencilik eğitimi” konulu “Zonguldak Yüksek Maadin ve Sanayi Mektebi Kongresi”nde sunulmuş olan “Zonguldak Maden Teknisyen Mektebi (1940 – 1949)” başlıklı bildirisinin gözden geçirilerek genişletilmiş biçimidir. Kongrenin ardından bildiri kitabı basılmadan kalmıştır. Kongrede sunulan ve bir bölümünün orijinalleri yazarın özel koleksiyonunda bulunan görsel malzemenin etik dışı olarak kopyalandığı ve daha sonra ya hiçbir kaynak gösterilmeden veya yazarın adı yerine başka kişilerin adları verilerek, bir tanesi de Bülent Ecevit Üniversitesi'nin yayını olan çeşitli yayınlarda kullanıldığı görülmektedir. Bu durum karşısında, bildiri metnini yeniden gözden geçirip genişleterek orijinal görsel malzeme ile birlikte yayınlama zorunluluğu doğmuştur.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA / BIBLIOGRAPHY

Arşiv Kaynakları / Archival Sources

Emre Dölen Arşivi (İstanbul)³⁸

Zonguldak Madencilik Okulları Arşivi (Zonguldak)³⁹

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA): Fon kodu: 30.19.1.2/Yer No: 92.91.15; Fon kodu: 30.18.1.2/Yer No: 95.40.6

Basılı Kaynaklar / Printed Sources

Acun, Niyazi. *Toprakaltı Servetlerimiz – “Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü” Çalışmaları*. İstanbul: Sinan Basımevi 1947.

Açıkgöz, Bektaş ve Tuğrul Ünlü. “Zonguldak Yüksek Maadin ve Sanayi Mektebi Kongresi.” *Madencilik Bülteni* (Temmuz – Aralık 2007): 102 – 104.

Anıl, Mustafa Nuri ve Nejdet Merey. *Türkiyede Maden Mevzuatı*. 2 cilt. İstanbul: Tan Matbaası, 1942.

Dölen, Emre. “Zonguldak Maden Mühendis Mektebi-İ Âlisi (1924 – 1931).” *Zonguldak Kent Tarihi 05 Bienali Bildiriler Kitabı* içinde 21 – 31. Zonguldak: Zonguldak Kültür ve Eğitim Vakfı, 2006.

38 Metin içinde ‘Yazarın arşivi’ olarak belirtilmiştir.

39 Zonguldak'ta açılıp kapanan madencilik okullarının arşivleri birbirine devrederek Zonguldak Maden Teknik Okulu'na kadar gelmiş ve bu okulun da 1962'de kapatılması üzerine bütün arşivler ve kıymetli evrak Millî Eğitim Bakanlığı'nın onayı ile 15 Şubat 1963'de Zonguldak Erkek Sanat Enstitüsü Müdürlüğü'ne zimmetlenmiştir. Altmış yıla yakın bir süre burada korunan arşiv Zonguldak Maden Müzesi'nin açılması üzerine buraya aktarılmıştır.

- “Ereğli Havza-yı Fahmiyesi maden amelesinin hukukuna müteallik kanun.” *Düster*, 3. Tertip, 2: 91
Erkek Teknik Öğretim. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1949.
- Etibank: 1935 – 1945*. Ankara: 1945.
- Funen, Refik. “Zonguldak Yüksek Maadin ve Sanayi Mektebi.” *İş* 20, 159 (1954): 21 – 27.
- Hasan, Ö. “Zonguldak Maden Teknik Arama Mektebinin Bugünkü Durumu.” *İş* 14, 77 (1948): 11 – 13.
- İleri, Turgut. “Cumhuriyet Döneminde Açılan İlk madencilik Okulları ve Madenci Yetiştirme Kursları.”
International Journal of Social Sciences 5, 6 (2012): 251 – 262.
- “Maden Teknisyen ve Başçavuş Okullarının Çalışmalarına Kısa Bir Bakış.” *Maden Tetkik ve Arama Dergisi*
34 (1945): 307 – 316.
- Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü 15 Yıllık Faaliyeti*. Ankara: M.T.A. Neşriyatı, 1950.
- Özer, Hasan ve Kamuran Karabalık. “Yükseköğretim Tarihi İçerisinde Zonguldak Maden Tatbikat (Başçavuş)
Mektebi (1937 – 1940).” *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 7, 2 (2017): 185 – 191.
- Resmî Gazete*, Sayı 2411 (27 Mayıs 1933), 2508.
- Resmî Gazete*, Sayı 3055 (22 Haziran 1935), 5378 – 5380.
- Resmî Gazete*, Sayı 4623 (27 Eylül 1940), 14755 – 14756.
- Tak, İsa. “Osmanlı döneminde Ereğli Kömür Madenleri’nde Faaliyet Gösteren Şirketler.” *Atatürk Üniversitesi
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 18 (2001): 253 – 257.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi* (Dönem VIII/Cilt 20), 305 – 306.
- Yüksek Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi Talebe Rehberi*. İstanbul: T.C. İktisat Vekâleti, 1931.
- Zaman, Ekrem Murat. *Zonguldak Kömür Havzasının İki Yüzyılı*. Ankara: TMMOB Maden Mühendisleri
Odası, 2004.
- Zaman, Ekrem Murat. “Zonguldak Kömür Havzası’nda Madencilik Eğitimi ve Maden Mektebi.” *Zonguldak
Kent Tarihi 05 Bienali Bildiriler Kitabı* içinde 33 – 49. Zonguldak: 2006.
- Zaman, Ekrem Murat. *Kömürün Çocukları*. Ankara: Karina Kitap Yayınları, 2013.
- [Zonguldak Halkevi], *Zonguldak 923 – 938 Cumhuriyet’in XV. inci Yıldönümü Hatırası*. İstanbul: Tan
Matbaası, 1938.
- Zonguldak Sanayi ve Ticaret Odası. *Cumhuriyetin On Yılında Zonguldak ve Maden Kömürü Havzası*. 1933.